

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

GÜN OLUR ASRA BEDEL / KILIM KARITAR BİR KÜN (1980)

Cengiz Aytmatov (1928–2008)

Kaynakça:

Kitaplar:

Aitmatov, C. (2019). *Kylym karytar bir kün* [The day lasts more than a hundred years]. Oku.

Aitmatov, C. (1980). *The day lasts more than a hundred years*. Internet Archive.
<https://archive.org/details/daylastsmorethan00aitm>

Filmler:

Kazak filmi: *Gün olur asra bedel* [Film]. (n.d.). YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=MWP3wyzLdj4>

Kırgız filmi: *Raymalı ve Begimay efsanesi* [Film]. (n.d.). YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=hEikFt1ZR5Y>

Türkmen filmi: *Mankurt efsanesi* [Film]. (n.d.). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=gbrNpdS0bto>

Türkmen filmi: *Mankurt efsanesi* [Film]. (n.d.). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Apo-JOT1xCHM>

GENEL BİLGİ

Yazar

Kırgız edebiyatının ve Sovyet dönemi Türk dünyasının önde gelen yazarlarından biri olan Cengiz Aytmatov (1928–2008), Kırgızistan'ın Talas bölgesindeki Şeker köyünde doğmuştur. Babası Törekul Aytmatov, Stalin dönemindeki tasfiyelerin kurbanı olmuş; annesi Nagima Aytmatova ise onu zor koşullar altında yetiştirmiştir. Bu aile geçmişi, Aytmatov'un eserlerinde güçlü anne figürleri, insanın zorluklar karşısındaki direnci ve ahlaki sorumluluk gibi temaların gelişmesinde etkili olmuştur.

Kırgızca ve Rusçayı kullanan iki dilli bir yazar olan Aytmatov, edebiyat hayatına 1952 yılında *Ak Caan* (*Beyaz Yağmur*), *Tümkü Sugat* (*Gece Sulaması*) ve *Asma Köpürö* (*Asma Köprü*) adlı öykülerle başlamıştır. Edebî başarısını *Betme-bet* (*Yüz Yüze*, 1958) ile ortaya koymuş, ardından yayımlanan *Cemile* (*Jamila*, 1959) eseriyle uluslararası tanınırlığa ulaşmıştır.

Povesti gor i stepey (*Dağlar ve Bozkırlar Hikâyeleri*, 1963) adlı öykü derlemesi Lenin Ödülü'ne layık görülmüştür. *Kızıl Coçuk Calcalım* (*Selvi Boylum Al Yazmalım*), *Boto Köz Bulak* (*Deve Gözü*), *Birinçi Mugalim* (*İlk Öğretmen*) ve *Samançının Colu* (*Toprak Ana*, 1963) gibi eserlerinde ahlaki, toplumsal ve felsefi meseleleri ele almıştır.

Daha sonraki eserleri arasında *Canıbarım, Gülsarım!* (*Elveda Gülsarı*), *Ak Keme* (*Beyaz Gemi*), *Erte Cazdagı Turnalar* (*Erken Gelen Turnalar*), *Deñiz Boyloy Cortkon Ala Döböt* (*Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek*), *Kılım Karıtar Bir Kün* (*Gün Olur Asra Bedel*), *Kıyamet* (*Kıyameť*), *Kassandra Tamgası* (*Kassandra Damgası*) ve *Toolor Kulaganda: Kızkayıp* (*Dağlar Devrildiğinde: Ebedî Gelin*, 2005) bulunmaktadır. Bu yapıtlar, halk kültürü, toplumsal eleştiri ve çevresel sorunları insanlık değerleri çerçevesinde ele almaktadır.

Roman ve öykülerinin yanı sıra deneme ve söyleşi türünde eserler de veren Aytmatov, V Soavtorstve, S Zemlyoyu i Vodoy (Toprak ve Su ile Ortak Yazarlık) adlı çalışmasında insan onuru, emek ve doğayla uyum konusundaki düşüncelerini yansıtmıştır.

Eser

Cengiz Aytmatov'un başyapıtlarından biri olan *Gün Olur Asra Bedel*, Rusça kaleme alınmış ve ilk kez 1980 yılında Moskova'da yayımlanan *Noviy Mir* edebiyat dergisinde okurla buluşmuştur. Bu eser, Aytmatov'un ilk büyük romanı olarak kabul edilir. Yazarın daha önce yayımlanmış 18 hikâye ve anlatısı bulunduğundan, *Gün Olur Asra Bedel* onun edebî kariyerindeki on dokuzuncu eseri olarak değerlendirilir. Roman, Boranlı İstasyonu adıyla da bilinmektedir.

Aytmatov, romanı 1979 yılının Aralık ayında yazmaya başlamış ve Mart 1980'de, yaklaşık dört aylık bir çalışma sonucunda tamamlamıştır. Romanın devamı niteliğinde olan *Cengiz Han'a Küsen Bulut* ise daha sonra kaleme alınmıştır.

Gün Olur Asra Bedel, farklı sanat dallarında birçok uyarlamaya kaynaklık etmiştir. *Mahabat Destanı*, *Nayman Ana'nın Ağıtı* ve *Boranlı İstasyonu* gibi filmler; *Cengiz Han'ın Ak Bulutu* ve *Tayamam* gibi tiyatro eserleri bu romandan esinlenmiştir. Ayrıca besteci Muratbek Begaliev, eser üzerine bir oratoryo bestelemiştir.

Romanın İngilizce çevirisi 1983 yılında Indiana University Press tarafından yayımlanmış, Türkçe çevirisi ise 1991 yılında Refik Özdek tarafından *Gün Olur Asra Bedel* adıyla yapılmıştır. Türkiye, Avrupa, Kırgızistan ve Rusya'da birçok kez yeniden basılan roman, insanlık, hafıza, kimlik ve modernleşme gibi evrensel temalarıyla önemini korumaktadır.

Arka Plan

Roman, Raymaly ile Begimay'ın tutkulu aşk hikâyesi ve hafızası ile kimliği elinden alınarak bir "mankurt"a, yani benliğini kaybetmiş bir varlığa dönüştürülen Yolaman'ın trajik kaderi gibi iki temel anlatıyı iç içe işler. Aytmatov, bu anlatıları modern dünyanın sosyal ve ahlaki sorunlarıyla ilişkilendirerek, insanî değerlerin zaman karşısındaki direncini vurgular. Ataların ebedî istirahatgâhı olan Ana-Beyit (Ana Mezarlığı), romanda kutsal bir miras olarak tasvir edilir; vatan, ana dil ve yazarın ifadesiyle "ana sütüyle gelen" vicdan kavramlarının simgesi hâline gelir.

Raymaly ve Begimay'ın aşk hikâyesi, sevginin yaş ve zaman sınırlarını aşan evrensel bir duygu olduğunu gösterir. Aytmatov bu anlatı aracılığıyla insanî duyguların kalıcılığını ve sevginin bireyin ruh dünyasındaki derin etkisini ortaya koyar. Romanın ele aldığı sadakat, aşk, bireysel ve kültürel hafıza ile mankurtluk trajedisi (hafıza ve kimlik kaybı sonucunda insanın köklerinden koparak itaatkâr bir varlığa dönüşmesi) gibi temalar, eserin dünya edebiyatındaki etkisini güçlendirmiştir. *Gün Olur Asra Bedel*, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Çince dâhil olmak üzere elliden fazla dile çevrilmiş; Edigey, Abutalıp, Zaripa, Kazangap, Raymaly ve Begimay gibi karakterleriyle farklı kültürlerden okurlara ulaşmıştır.

KİŞİLER

Yedigey (Edigey) – Romanın başkahramanıdır. Boranlı İstasyonu'nda çalışan bir işçidir.

Kazangap – Yedigey'in yakın dostudur. Boranlı İstasyonu'nda birlikte çalışırlar.

Abutalıp – II. Dünya Savaşı sırasında Almanlara esir düşmüş eski bir askerdir.

Zaripa – Abutalıp'in eşidir.

Sabitzhan – Kazangap'ın oğludur.

Ukubala – Yedigey'in eşidir.

ÖZET

Roman, Kazakistan'ın uçsuz bucaksız Sarı-Özek (Sary-Özek) bozkırlarında çalışan bir demiryolu işçisi olan Yedigey'in, kadim dostu Kazangap'ın ölüm haberini almasıyla başlar. Cenaze kafilesi, ataların kutsal mezarlığı Ana-Beyit'e doğru ilerlerken Yedigey geçmişini hatırlar: II. Dünya Savaşı'nın ardından ıssız Boranlı İstasyonu'na gelişi, Kazangap ile tanışması ve onunla geçen uzun çalışma yılları bu hatıralar aracılığıyla aktarılır.

İstasyondaki durağan yaşam, Abutalıp ve eşi Zaripa'nın iki oğullarıyla birlikte buraya yerleşmesiyle değişir. Savaş sırasında Almanlara esir düşen ve daha sonra partizan olarak mücadele eden Abutalıp, geçmişini nedeniyle siyasi baskılara maruz kalır ve tutuklanır. Bunun üzerine Zaripa çocuklarını alarak istasyondan ayrılmak zorunda kalır. Yedigey ise ilerleyen yıllarda Abutalıp'ın itibarının iade edilmesi için çaba gösterir.

Kazangap'ın naaşını Ana-Beyit'e götürmek isteyen kabile, mezarlığın çevresini kuşatan yeni bir uzay üssünün dikenli telleriyle karşılaşır. Yollarının kapatılması nedeniyle hedeflerine ulaşamayan kabile, Kazangap'ı bir uçurumun yakınında toprağa verir. Defin sırasında Sarı-Özek'teki uzay merkezinden, Sovyet-Amerikan ortak projesinin bir parçası olan bir roket uzaya fırlatılır.

Eserin ana anlatısı, iki sembolik anlatıyla derinleşir: Hafızasını ve kimliğini kaybederek benliğinden koparılan insanın trajedisini anlatan mankurt efsanesi ile Raymaly ve Begimay'ın tutkulu aşk hikâyesi. Bu anlatılar, bozkırın tarihini, kültürel belleği ve insanın kimlik arayışını simgeleyen unsurlar olarak romanın yapısına işlenmiştir.

OLAYLAR

Anılar

Yedigey'in Savaş Sonrası Dönemi 1944 yılında cephede aldığı ağır bir darbenin (kontüzyon) ardından evine dönen Yedigey, fiziksel olarak güçsüzleşmiş ve zihinsel olarak zor bir dönemden geçiyordu. Henüz bebekken kaybettikleri oğullarının acısını yaşayan Yedigey ve eşi Ukubala, köyleri Jangeldi'nin savaş sonrası ıssızlaşması nedeniyle geçimlerini sağlamak için yeni bir yere gitmek zorunda kaldılar. Bahar aylarında yola çıkan çift, demiryolu hattının önemli noktalarından biri olan Kumbel İstasyonu'na ulaştı. Burada yüksek kömür yığınları arasında ağır bir işe başladılar. Yedigey kömürleri küreklerle vagonlara doldururken, Ukubala yük arabalarını yokuş yukarı çekiyordu. Zorlu çalışma koşullarına rağmen birbirlerine destek olarak hayata tutundular.

Kazangap ile Tanışması Savaş yaralarının etkisinden kurtulmak için bir süre şehre gitmeyi düşünen Yedigey'in hayatı, Kumbel İstasyonu'nda Kazangap ile tanışmasıyla değişti. Aral bölgesinden gelen Kazangap, sakın ve bilge kişiliğiyle Yedigey ile Ukubala'nın güvenini kazandı.

Yedigey'in sağlık durumunu gören Kazangap, ona dinlenmesini tavsiye etti ve çifti Boranlı İstasyonu'nda çalışmaya davet etti. Sarı-Özek bozkırlarının ortasında yer alan bu uzak istasyon, zorlu yaşam koşullarına rağmen düzenli iş ve barınma imkânı sağlıyordu. Yedigey ve Ukubala'nın Boranlı'ya taşınması, hayatlarının geri kalanını şekillendiren önemli bir dönüm noktası oldu.

Boranlı İstasyonu'na Yerleşme Kazangap geçmişte yaşadığı sıkıntılardan fazla söz etmese de Yedigey ve Ukubala zamanla onun hayat hikâyesini öğrendiler. Babasının uğradığı haksızlıklar nedeniyle doğduğu köyden ayrılmak zorunda kalan Kazangap, eşi Bükey ile birlikte Kumbel'de kalmıştı. İstasyon şefinin yardımıyla işçi ihtiyacının bulunduğu uzak Boranlı İstasyonu'na yerleştiler.

Zamanla bozkırın yalnızlığına, sert rüzgârlarına ve ağır kış koşullarına alıştılar; demiryolu işçiliğinin gerektirdiği deneyimi kazandılar. Kazangap kısa süreliğine askere alınsa da bürokratik bir hata nedeniyle geri gönderildi. Onun rehberliğinde Boranlı'ya yerleşen Yedigey ve Ukubala için, geniş bozkırın ortasında emek, dayanışma ve sabır üzerine kurulu yeni bir hayat başlamış oldu.

Yedigey ve Karanar Boranlı İstasyonu'nda Yedigey, Kazangap'ın genç devesi Akbaş'tan elde edilen deve sütü ve bozkırın temiz havası sayesinde yeniden güç kazandı. Akbaş'ın yeni doğan yavrusu Karanar, zamanla Yedigey'in sürekli yanında olan bir deveye dönüştü ve zorlu kışlar boyunca onunla birlikte büyüdü. Yedigey sağlığına ve eski gücüne kavuşurken Karanar da gelişerek nadir bulunan "bakterian" cinsi bir deve olarak ün kazandı. Onu görüntülemek için fotoğrafçılar geldi; Karanar'ın soyu, efsanevi Akbaş ve ana deve Akmaya'dan gelen geçmişiyle birlikte anlatıldı. Kazangap, Yedigey'e Karanar'ın kader tarafından onun bakımına verildiğini hatırlatıyordu. Devenin geleceği konusunda karar verme zamanı geldiğinde Yedigey, rahatlığı değil bağlılığı seçti ve Karanar'ın doğal hâlini korumaya karar verdi.

Cenaze

Sarı-Özek'te Bozkır ve Demiryolu Aç bir tilki, bozkırın kurak yarıkları arasında yiyecek arıyordu. Demiryolundan çekinse de trenlerden geriye kalabilecek yiyecek parçalarını bulma umuduyla rayların çevresinden ayrılmıyordu. Gece olduğunda saklandığı yerden çıkarak trenlerin geçtiği hat boyunca ilerledi. Etrafa saçılmış şişelerin ve çöplerin kokusu onu takip etmeye yöneltiyor, ancak aradığı yiyeceği bulamıyordu. Uzaktan gelen tren sesiyle birlikte ışıklar belirince tilki korkuyla kaçtı. Daha sonra bozkırda geniş bir yay çizerek demiryolunun daha sakin bir bölümüne doğru yoluna devam etti.

Kazangap'ın Ölümü Sarı-Özek bozkırında demiryolunun iki yanında uçsuz bucaksız çöl uzanıyordu. Trenler doğu ile batı arasında sürekli hareket ediyor, bu ıssız coğrafyanın sessizliğini bozuyordu. Bir gece yarısı, rüzgâr ve trenlerin savurduğu toz arasında bir kişi makasçı kulübesine doğru yaklaşmaya başladı. Traverslerin üzerinde güçlükle ilerleyen bu kişinin gelişinden bir şeylerin ters gittiğini anlayan Yedigey, gelenin eşi Ukubala olduğunu fark etti.

Tren geçtikten sonra Ukubala acı haberi verdi: Yedigey'in eski dostu ve yol göstericisi Kazangap yalnız başına ölmüştü. Yedigey, dostunun ölümünü duyduğunda derin bir üzüntü yaşadı ve birlikte geçirdikleri uzun yılları hatırladı.

Cenaze Hazırlıkları Yedigey, Ukubala'dan herkesi uyandırmasını, nöbetçi görevliye haber vermesini ve Kazangap'ın çocuklarına ulaştırılmasını istedi. Şehirde yaşayan oğlu Sabitcan cenazeye geç gelebilirdi; babasıyla ilişkisi güçlü olmasa da cenazede bulunması bekleniyordu. Kızı Ayzada ise eşi ve çocuklarıyla birlikte zaten istasyondaydı.

Yedigey, aralarındaki uzaklığa rağmen Kazangap'ın çocuklarının babalarının son yolculuğunda bulunması gerektiğini düşünüyordu. Ancak cenaze hazırlıklarının asıl sorumluluğu Boranlı'daki insanlar tarafından üstlenilecekti. Sarı-Özek'te yaşam kolay değildi; bu sert coğrafyada ancak sabırlı ve dayanıklı insanlar ayakta kalabilirdi.

Boranlı İstasyonu'nda Gece Uzak ve ıssız Boranlı İstasyonu'nda bu zorlu hayata kök salan iki insan vardı: Yedigey ve eski dostu Kazangap. Doğuya ve batıya giden trenler istasyondan geçiyor, geride boş raylar, daha parlak yıldızlar ve sert bozkır rüzgârı bırakıyordu. Yedigey, ay ışığı altında güçlü devesi Karanar'ın otlayışını izlerken geçmiş günleri hatırladı; Kazangap ile birlikte karla mücadele ettikleri, sanki bir savaş veriyormuşçasına zor geçen kışları düşündü.

Yedigey, makasçı kulübesindeki telsizden istasyon görevlisi Şaymerden'e seslenerek Kazangap'ın cenaze hazırlıklarını kendisinin üstleneceğini ve onun için dua edeceğini söyledi. Bu sırada yalnız bir tilki ortaya çıktı. Yedigey, bir an için bu hayvanı Kazangap'ı hatırlatan bir işaret gibi gördü ve sessizce "Bozkıra dön" diye fısıldadı. Tilki kısa süre durduktan sonra uzaklaşıp gözden kayboldu.

Kazangap'ın Ölüm Haberinin Ulaştırılması Trenlerden biri geçerken Yedigey tanıdığı bir makinistle karşılaştı ve ondan Kazangap'ın kızı Ayzada'ya babasının ölüm haberini ulaştırmasını istedi. Böylece yerine getirmesi gereken ilk görevi tamamlamanın verdiği rahatlığı hissetti.

Bir süre sonra Edilbay yanına geldi. Trenlerin gürültüsü arasında Kazangap'ı andılar ve onunla ilgili anılarını paylaştılar. Yedigey evine dönerken Kazangap'ın yanında büyüyen kendi kızlarını düşündü; onların sert kış günlerinde Karanar'ın sırtında okula veya eve gittikleri zamanları hatırladı. Sabah olduğunda telgrafların gönderilmesine ve cenaze hazırlıklarının başlamasına karar verdi. Mezar, kefen ve anma töreni için gerekli hazırlıklar Sarı-Özek bozkırı altında yapılacaktı.

Ana-Beyit'e Yolculuk Boranlı İstasyonu'ndan eski Nayman mezarlığı Ana-Beyit'e uzanan yol, sonsuz düzlükler arasından yaklaşık otuz kilometre sürüyordu. Daha güvenli yollar tercih edildiğinde mesafe daha da uzuyor, bu yolu bilen insanların sayısı ise çok az kalıyordu.

Uzun yıllardan sonra ilk kez bir cenazenin Ana-Beyit'e götürülmesi gerekiyordu. Yedigey, Kazangap'ın isteğine uygun olarak onun atalarının yanında, Ana-Beyit'te toprağa verilmesi konusunda kararlıydı. Sabahın ilk ışıklarıyla hazırlıklar başladı. Önlerinde uzun ve zorlu bir yol vardı; bu yolculuk aynı zamanda dostluğa, geçmişe ve atalara duyulan saygının bir ifadesiydi.

Sabitcan'ın Gelişi Sabitcan bir yük treniyle geldiğinde Yedigey çok duygulandı. Onu çocukluğundan hatırladı. Kazangap'ın gözetiminde büyüyen Sabitcan, Kumbel'deki yatılı okula gönderilmiş, karlı bozkırlarda develerle okula gidip gelmişti. Şimdi ise yetişkin bir adam olmuştu. Yüzünde ciddi bir ifade, gözlerinde gözlük vardı; şehir hayatına alışmış, kendini önemli göstermeye çalışan biri gibi görünüyordu.

Cenaze sırasında ise Sabitcan'ın ilgisi daha çok hız ve kolaylık üzerindeydi. Babasının Ana-Beyit'teki atalarının yanına gömülmesi yerine, demiryolunun yakınlarına defnedilmesini önerdi. Komşular cenaze hazırlıklarıyla ilgileniyordu; kadınlar ekmek hazırlıyor, erkekler odun kesiyordu. Yedigey öfkesini bastırarak Sabitcan'ı dinledi. O, işi ve terfileri hakkında konuşmaya devam ediyordu. Yedigey, Sabitcan'ın aile bağlarının ve ölümün ağırlığının farkında olmadığını anladı.

Karanar Deve Yolculuğa Hazırlandı Yedigey güçlü devesi Karanar'a kızarak, "Neden göğre doğru böyle böğürüyorsun, sanki Tanrı seni duyacak mı?" dedi. Ardından dikkatlice onu eyerlemeye başladı. Karanar'ın güçlü hörgüçlerine ve vahşi siyah yelesine hayranlıkla baktı. Her kayışı ve örtüyü özenle yerleştirdi; Karanar görkemli bir şekilde yolculuğa hazır hale geldi.

Sabitcan orada oyalanıyor, huzursuz bir şekilde kısa yollar önermeye çalışıyordu. Ancak Yedigey ve Edilbay ona Kazangap'ın isteğini hatırlattılar. Şafak söktüğünde Ana-Beyit'e doğru yola çıkacaklardı. Rüzgâr alan tepelerin arasındaki bu eski mezarlıkta Kazangap'ın nesiller boyunca gelen ataları yatıyordu. Sonsuz bozkır göğünün altında geleneklere, hatıralara ve acıya saygılarını göstereceklerdi. Karanar yalnızca bir yolcuyu değil, geçmişin ağırlığını ve duyulan saygıyı da taşıyacaktı.

Ana-Beyit Öncesi Gerilim O akşam Boranlı İstasyonu'nda komşular toplanmış, çay içerek Kazangap'ın cenaze hazırlıklarını yapıyordu. Bu sakin ortam, Ayzada'nın babasının ölümü üzerine yüksek sesle ağlayarak gelmesiyle bozuldu. Kardeşi Sabitcan, insanların içinde böyle yas tutmasını kınadı. Eşi onu sakinleştirmeye çalıştı, ancak Sabitcan'ın bağırmasıyla gerginlik arttı. Tartışma büyüdü; Sabitcan ile Ayzada'nın eşi neredeyse kavga edecek duruma geldi. Komşular araya girerek ikisini ayırdı. Yedigey, öfke ve üzüntü içinde, ölüye saygı göstermeleri gerektiğini, aksi halde gitmelerinin daha iyi olacağını söyledi. Daha sonra Edilbay herkesi içeri davet ederek çay ikram etti ve ortamın sakinleşmesini sağladı. Sıcak ve düzenli bir ortam içinde Yedigey, Ana-Beyit'e yapılacak hüzünlü yolculuk öncesinde kısa bir süreliğine rahatlatma hissetti.

Kazangap'ın Uğurlanışı Yedigey sabah erkenden uyandı. Neredeyse hiç uyumamıştı; gece boyunca genellikle cenaze günü yapılan bir işi yerine getirerek Kazangap'ın naaşını defne hazırlamıştı. Yardımcısı Edilbay bu görev karşısında tedirgindi, ancak Yedigey sakin bir şekilde ona nasıl yapılacağını gösterdi. Yaklaşık bir buçuk saat boyunca Kazangap'ın bedenini yıkadı, düzeltti ve beyaz kefene sardı. Ardından kendi hazırlığını yaptı; tıraş oldu, bıyıklarını düzeltti ve madalyalarını parlattı. Ölüm karşısında ne kadar sakin davrandığını düşünürken, kaderin onu Kazangap'ı uğurlamakla görevlendirmiş olduğunu hissediyordu.

Ana-Beyit'e Giden Yol Uçsuz bucaksız Sarı-Özek bozkırında Yedigey, Kazangap'ın cenazesini Ana-Beyit'e götüren kafileye öncülük ediyordu. Keçeden yapılmış kefene sarılı naaş traktör römorkunda taşınırken, Yedigey Karanar'ın üzerinde ilerliyordu. Köylüler kısa bir süre toplanarak Kazangap'a saygılarını sundular. Yaklaşık otuz kilometrelik yolculuk, yükselen güneşin altında geniş Sarı-Özek düzlükleri boyunca devam etti. Mezarı kazmak için gerekli araçlar da kafileye eşlik ediyordu. Yedigey, Kazangap ile birlikte geçirdiği yılları; zorlu kışları, kar fırtınalarını ve ağır çalışma günlerini hatırladı. Kızıl köpek Colbors da kafilenin peşinden geliyordu. Sessiz ve uzun yol boyunca yalnızca kuş sesleri ve rüzgâr duyuluyor; bu yolculuk geçmişteki emekleri, dostluğu ve geride kalan bir dönemi hatırlatıyordu.

Dua ve Sarı-Özek Bozkırında İlerleyiş Yedigey, Sarı-Özek bozkırlarını aşan cenaze kfilesinin önünde ilerlerken unutulmaya yüz tutmuş duaları okuyordu. Karanar'ın üzerinde Ana-Beyit'e doğru yol alırken hayat ile ölüm arasındaki bağı düşünüyordu. Arkasında Kazangap'ın naaşını taşıyan traktör ilerliyordu. Ayzada'nın alkol kullanan eşi bile bu yolculuk sırasında saygılı davrandı ve elinden gelen yardımı yaptı. Sabitcan ise genç sürücü Kalibek'in yanında traktör kabininde oturuyordu. Yedigey, Karanar'ın üzerinde bozkırı yüksekte izleyerek yolun zorluklarını ve tehlikelerini takip ediyordu. Karanar yorulmadan ilerliyor, arkadan traktörlerin sesi duyuluyor, Belarus marka kazıcı araç kafilayı takip ediyordu. Ancak ileride Yedigey'in bilmediği, Sarı-Özek uzay üssündeki uzak faaliyetlerle bağlantılı beklenmedik olaylar onları bekliyordu.

Ana-Beyit'e Giden Yolun Kapanması Uzun bir yolculuğun ve Sarı-Özek bozkırının kızıl kumlu kayalıkları boyunca yapılan birçok anımsamanın ardından Yedigey ve beraberindekiler, Kazangap'ın naaşıyla birlikte Ana-Beyit'e yaklaştılar. Ancak önlerine bir anda yüksek ve geçit vermeyen dikenli teller çıktı. Traktörler

durdu; herkes yolun nasıl aşılabacağını düşünmeye başladı. Yedigey, ileride korunan bir kontrol noktası gördü. Genç bir asker geçişlerine izin vermedi. Sabitcan buna öfkeleni, ancak Yedigey sakin bir şekilde cenaze için geldiklerini anlatti. Asker, Yedigey'in sözlerinden sonra yumuşadı ve durumu doğrudan Teğmen Tansıkbayev'e anlatmasını söyledi.

Yedigey bir süre yalnız kaldı. Endişe içinde madalyalarını temizledi ve subayın karşısına çıkmaya hazırlandı. Tek dileği, anlayış gösterilmesi ve Kazangap'ın atalarının yattığı Ana-Beyit'e defnedilmesine izin verilmesiydi.

Doğanın Sessiz Tanığı Bozkırın üzerinde ak kuyruklu bir doğan dönerek aşağıdaki hareketleri izliyordu; tavşanları, kertenkeleleri ve diğer küçük canlıları gözetliyordu. Avlanacağı yere dikkatle yaklaşırken çevresindeki her şeyi gözlemliyordu. Yedigey, eski mezarlığın çevresinde olağandışı bir hareketlilik olduğunu fark etti. Çok sayıda insan, araç ve çalışma vardı. Kontrol noktasında genç bir teğmen yollarını kapatarak Ana-Beyit mezarlığının gelecekte kurulacak uzay üssü nedeniyle kapatıldığını açıkladı. Yedigey ne kadar ısrar etse de karar değişmedi.

Öfkesini bastıran Yedigey, Kazangap'ın defnedilmemiş naaşına, devesi Karanar'a ve köpeği Colbors'a bakarak sakin kalmaya çalıştı. Sabitcan teğmenle tartışırken, Yedigey kafileyi daha güvenli bir yoldan yönlendirdi. Yukarıda uçan doğan ise bozkırın üzerinde sessizce süzölmeye devam etti.

Malakumduçap'ta Defin Yedigey, Karanar'ın üzerinde ilerleyerek traktörü Malakumduçap kayalıklarına doğru takip etti. Colbors da yanında koşuyordu. Köylüler defin hazırlıklarına başladılar. Bazıları tabutun tekrar geri götürölmemesi, burada bırakılması gerektiğini söylüyordu.

Kazıcı araç mezarı açarken Yedigey çalışmaları yönetti ve herkese görevlerini, geleneklere ve ölüye duyulan saygıyı hatırlattı. Sabitcan itiraz etmek istese de Yedigey sakinliğini korudu. Tabut dikkatlice mezara indirildi; Colbors ise mezarın yakınından ayrılmadı. Herkes sessizlik içinde çalışıyor, açık gökyüzünün altında Kazangap'a son görevlerini yerine getiriyordu.

Uzay Üssünün Gölgesinde Son Veda Sarı-Özek-1 uzay üssünde yeni bir operasyon için makineler ve mühendisler aralıksız çalışıyordu. Bu yoğun hareketliliğin ortasında Yedigey, Ana-Beyit'e ulaşamadıkları için Kazangap'ın cenazesini Malakumduçap kayalıklarında defnetmek zorunda kaldı. Yedigey merhamet ve sonsuz huzur dilemek için dua etti. Defin sırasında naaş dikkatle yerleştirildi, dualar okundu ve hayat ile ölüm üzerine düşünöldü. Yardımcıları ve sessiz çölün ortasında Yedigey derin bir keder hissetti; ancak Kazangap'ın istediği yerde yatamasa bile hiçbir zaman unutulmayacağına inanıyordu.

Abutalip ve Zaripa

Abutalip ve Zaripa'nın Boranlı'ya Gelişi 1951 yılının sonlarında Abutalip Kuttybayev, eşi Zaripa ve iki küçük oğluyla birlikte uzak Boranlı Demiryolu İstasyonu'na geldi. Her iki eş de daha önce öğretmenlik yapmıştı; ancak zor koşullar nedeniyle ıssız Sarı-Özek bozkırına taşınmak zorunda kalmışlardı. Başlangıçta bölge halkı, bu ailenin böylesine çetin bir yaşam koşuluna dayanamayacağını düşünüyordu. Ancak kısa süre içinde çalışkanlıkları ve mütevazı yaşamlarıyla insanların saygısını kazandılar. Halk, Abutalip'in savaş sırasında esir düştüğünü öğrendi; fakat hiç kimse onu suçlamadı. Boranlı sakinleri savaşın acılarını biliyor ve hayatlarını yeniden kurmaya çalışan bu aileyi anlayışla karşılıyordu.

Sessiz Dostluk ve Evde Kurulan Okul Zamanla Yedigey ile Abutalip yakın dost oldular. Zeki ve onurlu bir insan olan Abutalip, yaşadığı zorluklara rağmen kendisini tamamen ailesine adamıştı. Boş zamanlarında oğullarına okuma yazma öğretiyor, hikâyeler anlatıyor, oyunlar kuruyor ve dersler hazırlıyordu. Ukubala çocukları kendi sıcak evine almaya başlayınca iki ailenin ilişkisi daha da yakınlaştı. Abutalip kısa süre sonra Yedigey'in kızlarına da ders vermeyi teklif etti. Böylece akşamları küçük bir "ev okulu" oluştu. Burada bütün çocuklar harfleri öğreniyor, hikâyeler dinliyor ve şarkılar söylüyordu. Yedigey bu çocukları izlerken eğitimli ve iyi kalpli insanların sakin gücüne karşı derin bir saygı duyuyordu.

Abutalip'in Savaş Geçmişi Abutalip'in yaşadığı sıkıntıların nedeni savaş yıllarına dayanıyordu. Almanlara esir düşmüş, ancak Bavyera'daki bir kamptan kaçmayı başararak savaşı Yugoslav partizanları arasında sürdürmüştü. Savaşın ardından aklanmış olsa da Sovyet yetkilileri ona hiçbir zaman tamamen güvenmedi. Ülkesine döndükten sonra okulda öğretmenlik yaptı, Zaripa ile evlendi ve bir süre mutlu bir hayat sürdü.

Ancak bir gün bir öğrenci, ders sırasında askerlerin hiçbir zaman teslim olmaması gerektiğini söyleyerek onu suçladı. Bu olaydan sonra Abutalip görevinden ayrılmak zorunda kaldı. Yugoslavya ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler bozulunca, Abutalip'e yönelik şüpheler yeniden arttı. Birkaç kez daha görevinden uzaklaştırıldı ve aile farklı yerlere taşınmak zorunda kaldı.

Sarı-Özek'in Kavurucu Yazı O yaz Sarı-Özek'te dayanılmaz bir sıcak hüküm sürüyordu. Toprak yanıyor, kertenkeleler insanların evlerinin çevresine sığınyor, kuşlar gökyüzünün derinliklerine çekiliyordu. Boranlı İstasyonu'ndaki çalışmalar ise her zamanki gibi devam ediyordu; taşlara ve metallere dokunmak mümkün değil, getirilen su neredeyse kaynar halde oluyordu. En çok da çocuklar zorlanıyordu: Gölge yoktu, ağaç yoktu, serinleyecek hiçbir yer bulunmuyordu. Evlerin duvar diplerine sığınarak trenleri izliyor, bu sıcaktan uzaklaşmayı hayal ediyorlardı. Abutalip, oğulları için büyük endişe duyuyordu. Yorgunluk ve dalgınlık içinde onları kontrol etmek için acele ettiği bir sırada bir gün yaklaşmakta olan trene fazla yaklaşması, Yedigey ve Zaripa'yı korkuttu.

Taşınması Zor Bir Yük Zaripa, Abutalip için duyduğu kaygıları Yedigey ile paylaştı. Ailesi geçmişte onun eski bir savaş esiri olması nedeniyle bu evliliğe karşı çıkmış, çocuklarının da bu durumdan zarar göreceğini söylemişti. Evlendikten sonra Zaripa'nın kardeşi bile onunla bağlarını kopardığını bildiren bir dilekçe vermişti. O günden sonra önlerine çıkan bütün yollar kapanmış ve onları sonunda bu zorlu bozkıra sürüklemişti. Abutalip yaşananlardan kendini sorumlu tutuyor, dayanılmaz sıcak ve çocuklarının çektiği sıkıntılar onun suçluluk duygusunu daha da artırıyordu. Zaripa güçlü görünmeye çalışsa da kendini çıksız hissediyordu; yardım edecek yakınları yoktu, geri dönebilecekleri bir yer de kalmamıştı. Yedigey yardım etmek istiyor, ancak onların kaderini değiştiremeyeceğini bilmenin acısını taşıyordu.

Abutalip'in Biriktirdiği Hatıralar Zorlu Sarı-Özek yazını atlattıktan sonra Kuttybayev ailesi Boranlı İstasyonu'ndaki yaşamına alışmaya başladı. Abutalip kış hazırlıkları için büyük bir çaba gösteriyor, bir kiler yapıyor, çocuklarıyla ilgileniyor ve geleceğe bırakmak için savaş yıllarına, Yugoslavya'daki günlerine, yerel türküler ve efsanelere dair anılarını yazıya geçiriyordu. Yedigey onun bu çabasına büyük saygı duyuyor, birlikte Nayman-Ana gibi efsaneleri koruyor ve hayat ile doğa üzerine konuşuyorlardı. 1952 kışında aile, Kumbel'den getirilen bir köknar ağacıyla yeni yılı kutladı. Daul, Zaripa ve küçük Ermeğ ağacın etrafında dans ederken Abutalip de soğuğa rağmen gülümsüyordu. Karanar'ın çektiği kızak gezileri, bacalardan yükselen dumanlar ve gelip geçen trenler; aile, emek ve bozkır yaşamının iç içe geçtiği sıcak bir an oluştuyordu.

Sorgulama ve Götürülme 1953 yılının 5 Ocak günü bir yolcu treni Boranlı İstasyonu'nda durdu. Siyah çizmeli üç adam, Abutalip Kuttybayev'i sorguladı; belgelerine el koyarak çocuklar için yazdığı metinleri "düşmanca yazılar" olarak suçladılar. Yedigey onu savundu, ancak Abutalip trene bindirilerek götürüldü. Çocuklarıyla vedalaşırken gözyaşlarına hâkim olamadı. Keskin soğuk rayların üzerini kaplarken Yedigey ve Kazangap, develer ve küreklerle yolları açmaya devam etti. Daul ve Ermeğ hastaydı ve bakıma ihtiyaç duyuyordu. Zaripa ise güçlü kalmaya çalışıyordu. Yedigey onları teselli ediyor, gerçeği saklayarak umutlarını koruyor ve aileye bu zorlu kış boyunca destek oluyordu.

Zaripa'nın Acısı Kazangap, Abutalip'in soruşturma sırasında öldüğünü haber verdi. Yedigey ve Ukubala onun acısını paylaştı ve Zaripa'nın gerçeği çocuklardan uzakta öğrenmesi gerektiğine karar verdiler. Yedigey ona eşlik etti.

Zaripa Kumbel İstasyonu'na geldiğinde yüzü solgun ve sarsılmıştı. Yedigey'in yanına geldiğinde kocasının ölüm haberiyle yıkıldı. Yedigey çaresizce yanında otururken çevredeki insanlar toplandı. Dönüş treninde Zaripa acısını bastırmaya çalışıyor, bir yandan da çocuklarını ve onları nasıl koruyacağını düşünüyordu. Korku ve üzüntü içinde olsa da hayatın çocukları için devam etmesi gerektiğini biliyordu.

Yedigey'in Gizli Duyguları 1953 yılının yazı ve sonbaharı, Yedigey'in hayatındaki en acı dönemdi. Hiçbir tipi, kuraklık ya da savaş tehlikesi ona böyle bir iç sıkıntısı yaşatmamıştı. Elizarov'dan toprak kaymalarının nasıl sessizce ve kaçınılmaz biçimde oluştuğunu öğrendiğinde, Yedigey kendi içinde de benzer bir değişimin başladığını hissetti: ruhunda yavaş ama durdurulamaz bir dönüşüm vardı.

Bu duygu, Zaripa'nın mektuplarını kontrol etmek için Kumbel'e gittiğinde daha da güçlendi; çünkü Zaripa'nın akrabaları onun mektuplarını görmezden geliyordu. Yedigey çocuklarıyla ilgileniyor, onları teselli ediyor ve Zaripa'ya karşı büyüyen sevgisini gizliyordu.

Aralarında hiçbir şey olamayacağını bilmesine rağmen duygularını durduramıyor, sessizce acı çekiyordu. Yedigey, ailesine, işine ve hayatına karşı sorumluluklarıyla kalbinin Zaripa'ya duyduğu özlem arasında kalmıştı. Yaşadığı zorluklar içinde ona sevgisini söylemekten korkuyor, Zaripa'nın buna nasıl karşılık vereceğini biliyordu.

Ak-Moynok Köyüne Gidiş Karanar hakkında acil bir haber geldi. Ak-Moynok köyünden gelen uyarı mektubunda onun saldırganlığından söz ediliyordu. Yerel hayvanlara saldırmış, hiçbir şeyi ayırt etmemiş ve herkesi korku içinde bırakmıştı. Yedigey yolculuk için hazırlandı; sıcak giysilerini giydi ve devesini hazırladı. Yol boyunca sert kış rüzgârları ve sonsuz karla mücadele etti. Issızlık içinde ilerlerken Zaripa'yı ve onun hediye ettiği yün atkıyı düşündü. Bu hatıra ona sıcaklık veriyor ve ruhunu rahatlatıyordu. Ak-Moynok'a vardığında misafirperver köylülerle karşılaştı. Sohbet etti, yemek yedi ve müzik dinledi. Özellikle Erlepes'in çaldığı dombra onun ruhunu canlandırdı; ona sevgi ve hayatı hatırlattı. Yedigey, Raymaly ile Begimay'ın aşk hikâyesini anlattı.

Yalnız Kalan Yedigey Gece olduğunda Yedigey, güçlü devesi Karanar'ı karanlık ve kar içinde kontrol etmekte zorlandı. Öfke ve yorgunluk içinde ilerlerken dombaranın sesi kalbinde yankılanıyor, ona kısa süreli bir teselli veriyordu.

Eve döndüğünde evin boş olduğunu gördü; Zaripa da çocuklar da yoktu. Yüreği büyük bir acıyla doldu. Soğukta yalnız kalan Yedigey, hatıraları elinde tutarak ağladı ve dünyanın kayıtsızlığı karşısında çaresiz kaldı.

Kar etrafında dönüyor, sanki onun acısını görünür hâle getiriyordu. Yedigey, sevdikleri olmadan hayatın boş ve sessiz olduğunu anladı. Sarı-Özek bozkırı da ruhundaki boşluğu yansıtır gibi sonsuz, soğuk ve değişmezdi.

Abutalip'in Hakkını Aramak Yedigey, Kumbel deposunda kalabalığın arasında durduğu günü hatırladı. Haksız yere suçlanan ve hayatı mahvolan Abutalip için konuşmak istemişti. Eşi Ukubala'nın desteğiyle Alma-Ata'ya gitti ve sakin, ilkeli bir insan olan Elizarov ile görüştü. Elizarov davayı yeniden açacağına ve gerçeği ortaya çıkaracağına söz verdi. Kısa süre sonra Abutalip tamamen aklandı. Yedigey de gösterdiği çabayı takdir eden içten bir mektup aldı. Adalet, kayıp ve sadık dostluklar üzerine düşünen Yedigey, umut ve minnettarlık hissetti.

Ailenin Bir Araya Gelişi Kazangap'ın ölümünden sonra Yedigey'in iki kızı Saule ve Şarapat, eşleri ve çocuklarıyla birlikte Kızıl-Orda'dan geldiler. Hem yaşlı adamın hatırasına saygı göstermek hem de birkaç gün anne babalarıyla birlikte kalmak istemişlerdi.

Bütün aile trenden inip evin önüne geldiğinde Yedigey evde değildi. Ukubala ise onları görünce sevinç gözyaşlarına boğuldu; çocuklara sarıldı ve hepsinin bir araya gelmesinden duyduğu mutluluğu defalarca dile getirdi.

Şarapat babasının nerede olduğunu sordu. Ukubala, onun sabah erkenden Posta İstasyonu'na bazı işleri halletmek için gittiğini ve akşama döneceğini söyledi

Nayman Ana ve Mankurt Oğlu

Ana-Beyit'in Karanlık Geçmişi Ana-Beyit mezarlığı, Cücenlerin (Juan-Juan) uyguladığı acımasız zulmün anlatıldığı eski bir efsaneyi barındırır. Esir alınan gençler köleleştirilir; en korkunç işkence ise saçları kazındıktan sonra başlarına taze deve derisinden yapılmış şiri adlı bir başlık geçirilmesidir. Deri kuruyup sıkılaştıkça kurbanın hafızası silinir ve insan bir *mankurta* dönüşür. Esirler zincire vurulur, günler boyunca güneş altında aç ve susuz bırakılarak dayanılmaz acılara maruz kalırdı. Hayatta kalan az sayıdaki kişi ise en değerli köleler hâline gelirdi. Geçmişini, ailesini ve kimliğini tamamen unutan mankurtlar yalnızca efendilerine itaat eden, düşünmeyen çalışma araçlarına dönüşürdü. Korku, özgürlük arzusu veya isyan duygusu taşımayan bu insanlar, en ağır koşullarda bile efendilerinin emirlerini yerine getirirdi.

Hafızasını Kaybeden Genç Çoban Sarı-Özek bozkırından geçen tüccarlar, büyük bir deve sürüsünü güden genç bir çobana rastladılar. Güçlü ve sağlıklı görünmesine rağmen sessiz ve içine kapanık olan bu genç, adını, ailesini, memleketini ve geçmişini hatırlamamaktadır. Gözlerinde hiçbir tanıma belirtisi yoktur; hareketleri ise alışkanlık hâline gelmiş davranışlardan ibarettir. Sorulara yalnızca "evet" veya "hayır" diyerek karşılık verir ve sürekli başını korur gibi tutar. Dışarıdan sakin ve zararsız görünse de içinde büyük bir trajedi

taşıır: geçmişinden koparılmış, kendi hikâyesini bile bilmeyen bir yaşam sürmektedir. Buna rağmen develere büyük bir dikkatle bakar ve kendisinden beklenen görevi eksiksiz yerine getirir.

Acı Gerçeğin Ortaya ıkışı Tüccarların anlattığı genç çobanı dinleyen Nayman Ana, onun uzun zamandır kayıp olan oğlu olabileceğini düşünür. İçinde büyük bir korku ve acı yükselir; ancak duygularını belli etmemeye çalışır. Ellerindeki titremeyi ve boğazındaki düğümü gizleyerek sakin kalmaya çalışır. Kocasının ve oğlunun başına gelenleri hatırladıkça yüreğindeki endişe büyür. O gece sabaha kadar uyuyamaz ve sonunda kararını verir: Sarı-Özek'in sonsuz bozkırına giderek bu genci kendi gözleriyle görecek, onun gerçekten yıllardır yasını tuttuğu oğlu olup olmadığını öğrenmeye çalışacaktır.

Nayman Ana'nın Oğlunu Bulma Umudu şafak sökerken Nayman Ana çadırından çıktı ve bir süre sessizce uyuyan köye baktı. Yılların ve yaşadığı acıların izlerini taşıyan yüzüne rağmen hâlâ vakur ve güçlü görünüyordu. Uzun yolculuk için hazırlandı; çizmelerini giydi, pantolonunu, kolsuz ceketini ve geniş pel-erini aldı, beyaz başörtüsünü bağladı. Sessizce dua ettikten sonra sadık devesi Akmaia'ya bindi. Akmaia, sahibinin niyetini anlamış gibi sakince ayağa kalktı.

Kimse onun köyden ayrıldığını görmedi. Yakınlarına akrabalarını ziyarete gideceğini ve hac yolcularına katılacağını söylemişti. Ancak onun gerçek amacı, uzak Sarı-Özek bozkırlarında kaybolan oğlunu bulmaktı. Kalbinde korku ve umut, içinde ise büyük bir anne acısı vardı; yine de onu ileriye taşıyan şey oğluna kavuşma umuduordu.

Anne ile Oğlun Karşılaşması Nayman Ana, günler boyunca Akmaia'nın üzerinde Sarı-Özek bozkırında oğlunu aradı. Sonunda bir deve sürüsü ve yanında duran yalnız bir oban gördü. Büyük bir heyecanla ona doğru koşarak, "Ben senin annenim!" diye seslendi. Ancak genç adam onu tanımadı. Karşısındaki kişi, onun yıllardır kayıp olan oğlu, fakat hafızası tamamen yok edilmiş bir mankurttu. Annesinin sözlerine hiçbir karşılık veremedi; yalnızca "Mankurt" diyebildi. Nayman Ana ona adını, babasını ve geçmişini hatırlatmaya çalıştı, ancak oğlunun zihninde geçmişe dair hiçbir iz kalmamıştı. O an büyük bir acıyla gerçeği kabul etti: Oğlu bedenlen hayattaydı, fakat hafızası ve kimliği elinden alınmıştı. Yıllardır özlemini çektiği evladı karşısındaydı, ancak ona ulaşamıyordu. Nayman Ana aresizlik içinde oturup bu acı gerçekle yüzleşti.

Bir Annenin Vazgeçmeyen Sevgisi Nayman Ana, oğlunun geçmişini hatırlaması için ona adını, babasını ve ait olduğu boyu tekrar tekrar anlattı. Ancak mankurt hiçbir şey hatırlayamıyordu. Annesi, oğlundan yalnızca anılarının değil, kimliğinin de çalındığını anladı. Bu sırada bir Cücen savaşçısının yaklaştığını fark ederek saklandı ve olup biteni izledi. Oğlunun içinde bulunduğu durum karşısında ne kadar çaresiz olduğunu bilse de onu kaderine bırakmaya razı değildi. Gece çöktüğünde kararını verdi: Oğlu onu anlamasa bile onu Cücenlerin elinden kurtaracak ve kendi halkının yanına götürecekti. Belki bir gün hafızası geri gelir, geçmişini yeniden hatırlardı. Nayman Ana'nın anne sevgisi, oğlunun uzak Sarı-Özek bozkırlarında bir köle olarak yaşamasını kabul edemeyecek kadar güçlüydü.

Son Fedakârlık şafak sökerken Nayman Ana, mankurt hâline getirilen oğlunu bulmak için Akmaia'ya binerek Sarı-Özek bozkırına ıktı. Ona seslendi, adını ve babasının kim olduğunu hatırlaması için yalvardı; ancak o hiçbir karşılık vermedi. Cücen savaşçıları ortaya ıktı. Nayman Ana, Akmaia ile güçlükle kurtulmayı başardı, fakat oğlunu geride bırakmak zorunda kaldı. Kaçarken oğlunun attığı ok ona isabet etti ve ölümcül şekilde yaralandı. Beyaz başörtüsü bir kuş gibi havalanarak onun kaybolan kimliğinin ve unutulan geçmişinin çığlığını taşıdı. Nayman Ana hayatını kaybetti; daha sonra Ana-Beyit'e, Ananın Ebedî Dinlenme Yeri'ne gömüldü. Akmaia'nın soyu devam etti. Nayman Ana'nın hikâyesi ise bozkırlarda yaşamaya devam ederek bir uyarı ve anne sevgisinin simgesi olarak kuşaktan kuşağa aktarıldı.

Raymalı ve Begimay Efsanesi

Raymalı-Ağa'nın Hayatı ve Sanatı Raymalı-Ağa, olağanüstü yeteneğiyle tanınan ünlü bir ozan, şair ve besteciydi. Komuzu eşliğinde büyük ustalıkla icra ettiği eserleri, kısa sürede köyler ve göçebe topluluklar arasında yayıldı. Rengârenk giysileri içinde, sevgili atı Sarala'ya binerek müzik ve şölenlerle dolu bir hayat sürdü. Ün kazanmasına rağmen hiçbir zaman büyük bir servet edinmedi. Yaşı ilerledikçe daha sakin bir yaşam sürmeye başladı; şölenlerde eskisi kadar sık söylemiyor, hayatın anlamı, insanın varoluşu ve geçmiş üzerine düşünüyordu. Yaşamının ilerleyen dönemlerinde ailesi ve dostlarıyla anılarını, melodilerini ve bilgeliğini paylaşarak sanatını gelecek kuşaklara aktardı. Onu dinleyenlerin hafızasında derin bir iz bıraktı.

Begimay'ın Ezgisi Köy, müzik, kahkaha ve çiçeklerle kaplı bozkırda esen rüzgârın sesiyle canlanmıştı. Raymal-Ağa, Sarala'ya binerek dolaştığı gençlik günlerini ve dombıranın gönüllerde yankılanan sesini hatırladı. Bir anda genç bir kız ortaya çıktı. Göğsüne bastırdığı dombırası ve cesaret dolu bakışlarıyla bu kız Begimay'dı. Uzun zamandır içinde taşıdığı sevgiyi dile getiren bir ezgi söyledi. Onu uzaktan takip ettiğini, eserlerini öğrendiğini ve onunla karşılaşmayı hayal ettiğini anlattı. Raymal-Ağa bu karşılaşmadan derinden etkilendi; heyecanla ayağa kalktı. Begimay, kader ne getirirse getirsin ona sanatıyla, sevgisiyle ve bağlılığıyla değer vereceğini söyledi. Bunun üzerine Raymal-Ağa komuzunu eline aldı ve ona karşılık verdi. Ortaya çıkan ezgi, rüzgâr kadar yumuşak, fırtına kadar güçlü ve insanların kalplerinde sonsuza dek yaşayacak kadar etkileyiciydi.

Düğün Şarkısı Köy halkı büyük bir sevinç içindeydi. Raymal-Ağa ve Begimay birlikte at sürerek yeni evliler için düğün şarkıları söylediler. Yan yana yükselen sesleri, parlak ak çadırların arasında, atlıların ve kalabalığın üzerinde yankılandı. İyi ruhlara seslenerek mutluluk dilediler; dombıra ve flüt eşliğinde müzik yaptılar. İnsanlar onların uyumuna hayran kaldı; çevre kahkahalar, yükselen duman ve kuş sesleriyle doldu. Bazı akrabalar kıskançlık ve öfkeyle baksa da onların sesini susturamadılar. Karşılıklı söyleyişleri sevgiyi ve kararlılığı yansıtarak insanların gönüllerini birleştirdi. Haber kısa sürede panayıra yayıldı; onların müziği artık herkes tarafından duyulacaktı. Akşam çökerken bozkır yeniden sessizliğe büründü. Raymal-Ağa, Sarala'nın üzerinde yol alırken hayatın bütün güzelliğini ve anlamını hissetti.

Raymal-Ağa ile Abdilhan'ın Karşılaşması Raymal-Ağa obaya geldiğinde yaşlılar tarafından çağrıldı. Kardeşi Abdilhan sert bir tavırla karşısına dikildi; Begimay ile birlikte söylediği şarkılar nedeniyle ondan hesap sordu, saygı göstermesini istedi ve cezalandırmakla tehdit etti. Köy halkı olup biteni izlerken gerginlik giderek arttı. Abdilhan, Sarala'nın eyerini ve dizginlerini parçalayıp düğümledi. Raymal-Ağa geri adım atmadı; kanlar içinde kalan Sarala ise sendeleyerek ayakta duruyordu. Kalabalık paniğe kapılarak öfkeden kendini kaybeden Abdilhan'ı tutmak için araya girdi. Şamanlar kötü ruhları uzaklaştırmak için ateş yakıp dualar okurken bir molla da gelip dua etti ve Raymal-Ağa'ya yol göstermeye çalıştı. Raymal-Ağa bağlı ve gergin bir hâlde kaderini bekledi; çevresindeki kargaşa ve öfkeye rağmen dayanıyordu.

Bağlı Ruhun Şarkısı Raymal-Ağa, kolları bağlı hâlde bir huş ağacına bağlanmışken kardeşi Abdilhan'a bir şarkıyla seslendi. Begimay'dan ayrılışının acısını ve ona duyduğu sevgiyi dile getirdi. Bedeni tutsak olsa da ruhu rüzgâr gibi yükseliyor, toprağa, Begimay'ın saçlarına ve nefesine karışıyordu. Şafakta onunla yeniden buluşacağına, tepeleri ve nehirleri aşarak onu takip edeceğine, dumanı ve şarkısıyla ona ulaşacağına söz verdi. Köy halkı hayranlık içinde onu dinledi. Raymal-Ağa'nın şarkısı özgürlüğünü, özlemini ve bağlılığını dile getiriyordu: "Kapkara ve mavi dağlardan sürü indiğinde, çöz ellerimi kardeşim. Ben göklere kendi isteğimle yükseleceğim..."

Uzay Gemisi

Roketlerin Geçtiği Gece O akşam komşular avluda toplanmış, köpüklü ve hafif ekşimsi mayalanmış deve sütü olan şubat içiyorlardı. Sohbet, önceki gece fırlatılan rokete geldi. Edilbay roketin gökyüzüne doğru alevler içinde yükselişini anlattı. Yedigey bu manzaraya hayran kalırken Sabitcan, roketlerin radyo komutları, uydular ve otomatik sistemlerle yönlendirildiğini açıkladı. Biyolojik kontrol sistemlerinden, deneylerden ve uzay çalışmalarındaki gelişmelerden söz ederken bazı şeyleri abartarak anlatıyordu. Herkes merakla dinliyor, ama anlatılanlara biraz da kuşkuyla yaklaşıyordu. Yedigey ise huzursuzdu. Uzayın keşfi ona, insanın gücünü aşan, hem hayranlık hem de korku uyandıran gizemli bir güç gibi geliyordu.

Paritet İstasyonundaki Gizem Taşıyıcı gemi Konvansiyon, yörüngedeki Paritet istasyonunu izliyor ve X gezegenine gönderilecek bilim insanlarını bekliyordu. Birden iki kozmonot ortadan kayboldu. İstasyonda hiçbir hasar ya da mücadele izine rastlanmadı. Onların nereye gittiğini yalnızca geride bıraktıkları kayıt açıklıyordu.

Daha sonra Paritet, uzayın derinliklerinden gelen dar ve düzenli bir sinyal aldı. Bu, dünya dışı bir zekânın varlığına işaret ediyordu. Mürettebat sinyale karşılık verdiğinde aynı anda üç yanıt aldı. Böylece ışık hızında yolculuk yapabilen bir uygarlığın bulunduğu yeni bir gezegen keşfedildi. Kozmonotlar bu gezegeni ziyaret etmeye karar verdi. Geride gerekli talimatları bırakarak sorumlulukla hareket edeceklerine söz verdiler ve Dünya dışındaki yaşam hakkında bilgi edinip geri dönmek üzere yola çıktılar.

Yeni Gezegen Paritet uzay istasyonundaki kozmonotlar, galaksinin çok uzaklarında mavi saçlı insansıların yaşadığı yeni bir gezegen keşfettiler. Bu varlıklar enerjiyi, iklimi ve yerçekimini kontrol edebiliyor, 130–200 yıl arasında yaşıyor ve savaş nedir bilmiyorlardı. Gelişmiş şehirler kurmuş, gezegenlerinin kaynaklarını düzenli biçimde kullanmış ve Dünya ile barışçıl bir ilişki kurmak istiyorlardı.

Kozmonotlar ışık hızında yolculuk ederek onların uygarlığını gözlemledi, dillerini öğrendi ve Dünya'ya bir mesaj gönderdi. Mesajda, dikkatli ve saygılı bir iletişim kurulması öneriliyordu. Bu keşif, gelecekte gezegenler arası iş birliğinin, bilgi paylaşımının ve Dünya'daki yaşamın değişmesinin mümkün olabileceğini gösteriyordu.

Okyanusta Nöbet Trenler, geniş Sarı-Özek bozkırlarında doğuya ve batıya doğru ilerliyordu. Uçak gemisi Konvansiyon'dan gönderilen şifreli mesajda, astronotlara emir verilmedikçe iletişim kurmamaları ve geri dönmeleri bildirildi. Pasifik'te dalgalar güçlüydü; gemi güneşin ve rüzgârın altında sallanıyordu. Pilotlar ve güvenlik görevlileri de dâhil olmak üzere gemideki herkes tetikte ve hazırды.

Pasifik'te Fırtına, Uzayda Fırtına Öğleden sonra, güneydoğu rüzgârı güçlenirken Aleut Adaları'nın güneyinde dalgalar yükseldi. İki komisyon uçağının dönüşünü bekleyen uçak gemisi Konvansiyon, güvertesini dengede tutmak için rüzgâra karşı döndü. Her iki uçak da güvenli bir şekilde indi ve sessiz, gergin delegeler hemen kapalı bir toplantıya başladı. Birkaç dakika sonra Paritet yörünge istasyonuna şifreli bir mesaj gönderildi; derin uzaydaki kozmonotlara hiçbir harekette bulunmamaları ve talimat beklemeleri emreldi. Dalgalar durmadan yükselirken Konvansiyon, Dünya'nın uzaydaki geleceğinin belirlendiği gizli merkez hâline geldi. Bu sırada galaksinin çok uzaklarında Paritet'teki kozmonotlar, akıllı yaşamın bulunduğu yabancı bir gezegeni gözlemliyor ve Dünya'ya mesajlar gönderiyordu; bu, gelecekteki keşiflere işaret ediyordu. İnsanların uzaylılarla temas kurmasının ardından Konvansiyon, Dünya'nın geri kalanını korumak için Aleut Adaları'nın güneyindeki bölgeyi tamamen yalıtı. Tüm iletişim kesildi ve Demiurg programı durduruldu. Dünya, uçsuz bucaksız evrende küçücük bir nokta gibi sürükleniyordu. İnsanlar meraklarını koruyor, ancak başka bir yaşam bulamıyordu.

KARAKTER ANALİZİ

Yedigey

Yedigey, romanın başkahramanı ve demiryolu işçisidir. Zorlu Sarı-Özek bozkırında çalışır, güç koşullara ve bürokratik engellere rağmen Kazangap'ı Ana-Beyit mezarlığına defnetmek için uğraşır. Ancak Yedigey'i yalnızca çalışkanlığı ve dayanıklılığıyla tanımlamak yeterli değildir. O, sadık, sorumluluk sahibi ve geleneklerine bağlı bir insandır. Ailelere ve çocuklara sahip çıkar, geçmişe ve hatıralara değer verir. Bu özellikleriyle romanın temel karakteri hâline gelir.

Bağlı Yedigey'in en belirgin özelliği bağlılığıdır. Kazangap'a olan sadakati sıradan bir dostluğun ötesindedir. Onu hem bir baba hem de kendisine yol gösteren bir insan olarak görür. Bu nedenle Kazangap'ın son isteğini yerine getirmeyi kendi görevi sayar. Sarı-Özek'in ağır koşullarına ve karşısına çıkan bürokratik engellere rağmen yolundan dönmez. Kazangap'ın atalarının yattığı Ana-Beyit'e defnedilmesi için elinden geleni yapar. Zaripa'nın çocukları gibi zor durumda kalan ailelere de sessizce destek olur. Yedigey'in bağlılığı yalnızca duygularında değil, yaptıklarında da görülür.

Azimli Yedigey'in azmi, karşılaştığı hem fiziksel hem de manevi zorluklarda ortaya çıkar. Sarı-Özek'in çetin kışlarına, bozkırdaki uzun ve yorucu yolculuklara, kapalı mezarlık ve bürokratik engeller gibi sorunlara göğüs gerer. Haksız yere suçlanan Abutalip Kuttybaev'i savunmak için Alma-Ata'ya kadar gider ve verilen karara itiraz eder. Bu davranışı onun cesaretini, kararlılığını ve adalet duygusunu gösterir. Yedigey, görevini ve inandığı değerleri zor koşullar karşısında bile bırakmayan bir karakterdir.

Ahlaklı Yedigey'in ahlaki yönü en çok Zaripa'ya karşı duyduğu sevgide görülür. Abutalip'in ölümünden sonra Zaripa'ya karşı güçlü duygular beslemeye başlar. Ancak kendini kontrol eder ve bu duygularını ne sözleriyle ne de davranışlarıyla açıkça belli eder. Zaripa'nın durumuna ve yaşadığı yasa saygı gösterdiği gibi, kendi eşi Ukubala'ya karşı da sadakatini korur. Duygularına rağmen evliliğine ihanet etmez ve davranışlarıyla kimseye zarar vermemeye dikkat eder.

Yedigey, kişisel arzusunun yerine Zaripa'ya ve çocuklarına yardım etmeyi koyar. Onları korumaya ve desteklemeye çalışırken kendi duygularını geri planda tutar. Bu tutumu, onun kendine hâkim, anlayışlı ve vicdanlı bir insan olduğunu gösterir. Yedigey için gerçek bağlılık, sevdiği kişiye zarar vermeden onun yanında olabilmektir.

Düşünceli Yedigey geçmişini sık sık hatırlar ve yaşadıklarından bugünkü hayatı için ders çıkarır. Demiryolunda çalışmaya başladığı ilk yılları, savaş dönemini ve Kazangap'la geçirdiği zor günleri unutmaz. Bu deneyimlerin onun hayata bakışını ve karakterini nasıl şekillendirdiğinin farkındadır. Geçmiş üzerine düşünmek, ailesini, Zaripa'yı ve çocuklarını korumak, Kazangap'ın son isteğini yerine getirmek ve Abutalip'e yapılan haksızlığa karşı durmak gibi konularda karar vermesine yardımcı olur. Hayat, ölüm, sadakat ve insan ilişkileri üzerine düşünür. Kendi istekleriyle sorumlulukları arasında kaldığı zamanlar da olur. Ancak yaşadıklarından ders çıkarır, hatalarını düşünür ve zamanla daha sabırlı, sağduyulu ve temkinli hareket eder.

Geleneklerine Bağlı Yedigey kendi kültürüne ve Sarı-Özek halkının geleneklerine önem verir. Yerel efsaneleri ve türkülerini koruyan Abutalip'e duyduğu saygı da bunun bir göstergesidir. Geçmişin ve atalarından kalan bilgilerin unutulmaması gerektiğine inanır. Ana-Beyit'teki cenaze geleneklerine bağlı kalması, çocuklara hikâyeler anlatması ve bildiklerini onlarla paylaşması bu düşüncesini yansıtır. Bozkırı yalnızca yaşadığı bir yer olarak görmez; orada halkının geçmişinin ve hatıralarının da yaşadığını düşünür. Bu nedenle geleneklerin korunmasına ve kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasına önem verir.

Cesur Yedigey zorlu koşullar, tehlikeler ve kişisel acılar karşısında kolay kolay pes etmez. Sarı-Özek'in sert kışlarına, uzun ve tehlikeli yolculuklara ve bürokratik engellere dayanır. Zaripa'nın yokluğu onu derinden yaraladığında bile acısını çoğunlukla kendi içinde yaşar. Sessizce ağlar, hayatın haksızlıklarıyla mücadele eder, ancak yaşadığı acıların görevlerini yerine getirmesine engel olmasına izin vermez. Onun cesareti yalnızca dışarıdan gelen tehlikelere karşı koymasında değil, kendi acıları ve iç çatışmalarıyla yüzleşebilmesinde de görülür. Bu yönüyle Yedigey güçlü ve dayanıklı bir karakterdir.

Kazangap

Kazangap, Yedigey'in dostu ve yol göstericisidir. Sarı-Özek bozkırında herkesin saygı duyduğu yaşlı ve deneyimli bir adamdır. Yaşadığı toprakları ve gelenekleri iyi bilir, geçmişten kalan değerlere önem verir. Yedigey'e ve çevresindekilere yol gösterir, atalarının geleneklerine sahip çıkmanın önemini anlatır. Ölümü, romanın önemli olaylarının gelişmesinde belirleyici olur. Özellikle Yedigey'in onu Ana-Beyit'e defnetmek için verdiği mücadeleye, Kazangap'a duyduğu saygıyı gösterir.

Bilge Kazangap, Sarı-Özek'in zorlu şartlarında geçen yıllar sayesinde doğayı ve insanları iyi tanır. Bozkırın koşullarını, burada yaşamının güçlüklerini ve insanların davranışlarını doğru değerlendirebilir. Yedigey'e ve çevresindekilere yalnızca ne yapmaları gerektiğini değil, neden böyle davranmaları gerektiğini de anlatır. Karşılaşılan zorluklardan ders çıkarmayı, sabırlı olmayı ve olaylar üzerine düşünmeyi öğütler. Günlük hayatın gerektirdiği pratik çözümlerle geleneklere duyduğu saygıyı bir arada tutar. Aile, çalışma hayatı ve cenaze gelenekleri gibi konularda çevresindekilere yol gösterir.

Dayanıklı Sarı-Özek'in sert kışlarına, yalnızlığına ve ağır çalışma koşullarına şikâyet etmeden katlanır. Bürokratik sorunlar, kıtlık ve hayatın belirsizlikleri karşısında da sabırlı ve sakin davranır. Haksızlıklarla karşılaştığında bile soğukkanlılığını ve onurunu korur. Bu tavrıyla Yedigey'e ve çevresindekilere örnek olur. Onun gücü yalnızca fiziksel dayanıklılığından gelmez; zorluklar karşısında geleneklerine bağlı kalması ve gençlere yol göstermesi de karakterinin güçlü yönlerini ortaya koyar.

Geleneklerine Bağlı Kazangap, Sarı-Özek'in geçmişine ve geleneklerine güçlü bir bağlılık duyar. Atalarından kalan değerlerin unutulmaması gerektiğine inanır ve bunları genç kuşaklara aktarmaya önem verir. Yedigey'e ve çevresindekilere geleneklere saygı göstermeyi öğretir. Cenaze törenleri ve Ana-Beyit gibi geçmişle bağlantılı konularda gösterdiği hassasiyet, onun bu bağlılığını açıkça ortaya koyar. Kazangap için gelenekler yalnızca geçmişten kalan alışkanlıklar değil, insanların kimliğini ve toplulukla bağını koruyan değerlerdir.

Sorumlu Kazangap, çevresindeki insanlara karşı sorumluluk duyan ve üzerine düşeni yerine getiren biridir. Zorlu koşullarda çalışmaktan ve günlük sorunlarla uğraşmaktan kaçınmaz. Yaşadığı sıkıntılar karşısında sakinliğini korur ve bildiklerini gençlerle paylaşır. Yedigey'e verdiği öğütler, yalnızca kendi deneyimlerine değil, çevresindeki insanların hayatını kolaylaştırma isteğine de dayanır. Bu yönüyle Kazangap, çalışkanlığı ve deneyimi kadar sorumluluk duygusuyla da öne çıkar.

Zaripa

Zaripa, Abutalip Kuttybaev'in eşi ve Daul, Ermek ve diğer çocuklarının annesidir. Kocasının tutuklanması ve ölümünden sonra çocuklarıyla birlikte Boranlı İstasyonu'nda yaşamını sürdürmek zorunda kalır. Sarı-Özek'in ağır kışları, yalnızlık ve yaşadığı kayıplar onun hayatını zorlaştırır da çocuklarının bakımını üstlenmeye devam eder. Zaripa'nın karakteri özellikle ailesine bağlılığı, dayanıklılığı ve yaşadığı zor durumlarda gösterdiği ahlaki tutumla ortaya çıkar.

Şefkatli Zaripa'nın en belirgin özelliklerinden biri çocuklarına karşı gösterdiği ilgidir. Kışın en soğuk günlerinde erkenden kalkarak onların yiyeceklerini, sıcak giysilerini ve yataklarını hazırlar. Çocuklarının korkularını ve üzüntülerini dinler, onları sakinleştirmeye çalışır. Abutalip'in tutuklanması gibi ağır olaylarda kendi acısını çocuklara yansıtmamaya çalışır. Yedigey'in yokluğunda da çocuklarla ilgilenir ve günlük hayatı sürdürmeye devam eder. Onun anneliği yalnızca çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı değildir; onları korku ve çaresizlikten korumaya da çalışır.

Dayanıklı Zaripa, Abutalip'in tutuklanması ve ardından ölümünün getirdiği büyük acıya rağmen çocuklarını büyötmeye devam eder. Sarı-Özek'in ağır koşulları, yalnızlık ve geleceğe ilişkin belirsizlikler hayatını daha da zorlaştırır. Buna rağmen günlük sorumluluklarını bırakmaz. Çocuklarına bakar, ev işlerini sürdürür ve yaşadığı sıkıntılara dayanır. Kocasının ölümünden sonra duyduğu acı ve korku hayatının bir parçası hâline gelse de çocuklarının ihtiyaçlarını her şeyin önünde tutar.

Ahlaki Zaripa, kendi duygularından çok çevresindeki insanların durumunu düşünür. Yedigey'in kendisine karşı beslediği ve açıkça dile getirmediği duyguların farkındadır. Bu durumun Yedigey'in ailesi ve özellikle Ukubala için sorun yaratabileceğini düşünerek çocuklarıyla birlikte Boranlı İstasyonu'ndan ayrılmaya karar verir. Bu karar onun için de kolay değildir. Ancak kendi hayatını ve duygularını düşünmek yerine başkalarına zarar vermemeyi seçer. Zaripa'nın bu davranışı, zor bir durumda bile sınırlarını koruyabildiğini ve başkalarının hayatına saygı gösterdiğini ortaya koyar.

Güçlü İradeli Zaripa, yaşadığı ağır olaylar karşısında kararlarını kendi başına verebilen bir kadındır. Abutalip'in ölümünden sonra çocuklarıyla birlikte hayatını sürdürmek zorunda kalır ve yaşadığı acıya rağmen sorumluluklarını yerine getirir. Yedigey'in kendisine karşı duygularını fark ettiğinde ise kolay bir yolu seçmez. Çocuklarının ve Yedigey'in ailesinin durumunu düşünerek Boranlı'dan ayrılmaya karar verir. Bu karar, kendi duygularını geri plana atmasını gerektirir. Zaripa böylece zor koşullarda bile ne yapması gerektiğine karar verebilen, aldığı kararların sonuçlarını göze alabilen bir karakter olarak öne çıkar.

Abutalip

Abutalip Kuttybaev, savaşın, esaretin ve siyasi baskının izlerini taşıyan bir karakterdir. Almanlara esir düşer, kamptan kaçır ve Yugoslav partizanlarına katılarak savaşımaya devam eder. Savaşın sonrasına dönüp ailesiyle yeni bir hayat kurmaya çalışır da geçmişi sürekli karşısına çıkar. Öğretmenlik yaptığı sırada yaşadığı sorunlar ve daha sonra Sovyet makamlarının kuşkusu nedeniyle işinden olması, ailesiyle birlikte sürekli yer değiştirmesine yol açar. Buna rağmen ailesine sahip çıkmaya, çocuklarını yetiştirmeye ve bildiği kültürel değerleri korumaya devam eder.

Dayanıklı Abutalip'in hayatında zorluklar hiç eksik olmaz. Savaşta esir düşmesi, kamptan kaçması ve partizanlara katılması onun ne kadar ağır koşullardan geçtiğini gösterir. Savaş sonrasında da rahat bir hayat yaşayamaz. Geçmişi nedeniyle sürekli kuşkuyla karşılaşır ve işini kaybeder. Boranlı İstasyonu'nda ise Sarı-Özek'in ağır doğa koşullarıyla mücadele eder. Kavurucu sıcaklarda ve sert kışlarda çalışır, ailesinin geçimini sağlamaya uğraşır. Bütün bunlara rağmen yaşamını sürdürür ve çocukları için elinden geleni yapar.

Ailesine Düşkün Abutalip'in hayatındaki en önemli şeylerden biri ailesidir. Çocuklarıyla yakından ilgilenir ve boş zamanlarının büyük bölümünü onlara ayırır. Onlara okuma yazma öğretir, hikâyeler anlatır, oyunlar kurar ve bildiklerini paylaşır. Çocuklarının yalnızca eğitim almasını değil, kendi geçmişlerini ve kültürlerini de öğrenmesini ister. Bu nedenle yerel efsaneleri, türküleri ve yaşadığı döneme ait hatıraları kaydeder. Böylece çocuklarına hem bilgi bırakmaya hem de unutulmasını istemediği kültürel mirası korumaya çalışır.

İlkelerinden Vazgeçmeyen Abutalip, yaşadığı baskılar karşısında kendi doğrularından vazgeçmez. Yetkililer tarafından sorgulanması ve suçlanması onu korkutsa da ailesine, çocuklarına ve kültürüne verdiği önemden geri adım atmaz. Doğru bildiklerini çocuklarına öğretmeye devam eder ve geçmişten kalan bilgileri kaydetmeyi sürdürür. Hayatı boyunca karşılaştığı haksızlıklar, onun insanlara ve hayata bakışını zorlaştırırsa da onurunu korur. Bu nedenle Abutalip, yaşadığı dönemin baskılarına rağmen kendi değerlerinden kopmayan bir karakter olarak öne çıkar.

Bilgili Abutalip bilgili ve meraklı bir insandır. Çocuklarına okuma yazma öğretir, onlara hikâyeler anlatır ve oyunlar kurar. Savaş yıllarına ait anılarını ve yerel efsaneleri kaydeder. Bildiklerini çocuklarıyla paylaşır ve onların eğitimine önem verir. Böylece çocuklarının öğrenmesine yardımcı olur ve bildiği bilgilerin unutulmamasını sağlamaya çalışır.

TEMALAR

Kültür:

Kültürel Kökler ve Kolektif Hafıza

Romanda kültürel kökler ve kolektif hafıza, insanın geçmişiyle kurduğu bağ üzerinden işlenir. Geçmiş yalnızca hatırlanan olaylardan ibaret değildir; gelenekler, efsaneler, cenaze törenleri, anlatılar ve aile bağları yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu nedenle geçmişin unutulması, yalnızca bazı bilgilerin kaybolması değil, insanın kendi kimliğinden uzaklaşması anlamına gelir.

Ana-Beyit mezarlığı bu temanın en belirgin unsurlarından biridir. Yedigey'in Kazangap'ı Ana-Beyit'e gömmek için verdiği mücadele, ölüye duyduğu saygının yanı sıra atalarına ve geçmişine bağlılığını da gösterir. Mezarlığın kapatılması ise modernleşme ve teknolojik gelişme ile geleneksel değerler arasındaki çatışmayı ortaya çıkarır. Yedigey için Kazangap'ın atalarının yanında yatması, geçmişle bugün arasındaki bağın korunması demektir.

Mankurt efsanesi ise hafızanın kaybedilmesinin ne anlama geldiğini gösterir. Mankurt kendi adını, ailesini ve geçmişini hatırlamaz. Annesi Nayman Ana'yı bile tanımaması, geçmişinden kopan insanın kimliğini de kaybedebileceğini gösterir. Nayman Ana'nın oğluna geçmişini hatırlatmaya çalışması, aslında onun kimliğini yeniden kazanmasını sağlama çabasıdır.

Abutalip'in yerel efsaneleri, savaş anılarını ve geçmişe ait bilgileri kaydetmesi de kültürel hafızayı koruma isteğini gösterir. Çocuklarına hikâyeler anlatması, bildiklerini onlarla paylaşması bu çabanın bir parçasıdır. Raymalı ve Begimay'ın müziği de kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasının başka bir örneğidir.

Roman böylece kültürel köklere kopuşu bir kimlik kaybı tehlikesi olarak gösterir. Geçmişin hatırlanması ve onu gelecek kuşaklara aktarmak ise insanın kimliğini ve toplumsal bağlarını korumasını sağlar.

Örnek Sahne: Yedigey, Kazangap'ın son isteğini yerine getirmek için onu Ana-Beyit'e götürmeye karar verir. Sarı-Özek'in zorlu koşullarında uzun bir yolculuğa çıkarlar. Ancak mezarlığa vardıklarında Ana-Beyit'in kapatıldığını öğrenirler. Yedigey, karşılaştığı engellere rağmen Kazangap'ı atalarının yanına gömmek isteğinden vazgeçmez. Onun için bu yalnızca bir cenaze görevi değil, geçmişe ve atalara duyulan saygının gereğidir. Kazangap'ın Ana-Beyit'e götürülmesi, geleneklerin ve geçmişle kurulan bağın korunmasını simgeler.

Efsaneler, Sanat ve Kültürel Hafıza

Romanda efsaneler ve sanat, geçmişin hatırlanmasında ve kültürel değerlerin korunmasında önemli bir yere sahiptir. Sarı-Özek halkının geçmişi yalnızca yazılı bilgilerle değil, hikâyeler, efsaneler ve müzik aracılığıyla da yaşatılır. Bu anlatılar, insanların geçmişlerini ve kimliklerini unutmamalarını sağlar.

Abutalip'in yerel efsanelerle ilgilenmesi bunun en açık örneklerinden biridir. Çocuklarına hikâyeler anlatır, bildiği efsaneleri ve geçmişe ait bilgileri kaydeder. Onun bu çabası, geçmişten gelen anlatıların unutulmaması ve gelecek kuşaklara aktarılması isteğini gösterir. Nayman Ana ve mankurt hikâyesi de geçmişin unutulmasının insanın kimliği üzerindeki etkisini ortaya koyar. Mankurt, ailesini ve kendi geçmişini hatırlamadığı için kimliğinden de kopmuştur.

Raymalı ve Begimay'ın hikâyesinde ise kültürel hafıza müzik aracılığıyla yaşar. Dombra eşliğinde söylenen ezgiler, yalnızca duyguları ifade etmez; aynı zamanda halkın sanat anlayışını ve sözlü geleneğini taşır. Begimay'ın Raymalı'nın ezgilerini öğrenmesi ve kendi duygularını müzikle anlatması, sanatın nasıl aktarıldığını gösterir.

Bu nedenle romanda efsaneler ve sanat, geçmişle bugün arasında bağ kurar. İnsanların yaşadıkları ve hatırladıkları şeyler hikâyeler ve ezgiler aracılığıyla yaşamaya devam eder. Kültürel hafıza böylece yalnızca geleneklerle değil, anlatılar ve sanatla da korunur.

Ornek Sahne: Raymalı komuzunu, Begimay ise dombrasını alarak karşılıklı ezgiler söyler. Begimay, uzun zamandır Raymalı'nın sanatını takip etmiş ve onun eserlerini öğrenmiştir. Bu karşılaşmada Begimay duygularını ezgileriyle ifade eder, Raymalı da kendi müziğiyle ona karşılık verir. Birlikte söylemeleri, aralarındaki duygusal bağ ve sanat aracılığıyla kurdukları iletişimi ortaya koyar.

Kültürel Miras ve Milliyetçilik Suçlaması

Abutalip'in yaşadığı sorunlardan biri, halkının geçmişine ve kültürel mirasına duyduğu ilgidir. Abutalip çocuklarına kendi halkının geçmişini anlatır, eski hikâyeleri ve efsaneleri kaydeder. Onun amacı siyasi bir hareket oluşturmak değil, geçmişten gelen bilgilerin unutulmasını önlemek ve bunları çocuklarına aktarmaktır. Ancak Sovyet döneminin siyasi ortamında yerel tarih ve millî kültürün güçlü biçimde vurgulanması, yetkililer tarafından milliyetçilik şüphesiyle karşılanabiliyordu.

Bu nedenle Abutalip'in yazdığı metinler yalnızca edebî veya aile içinde kullanılacak çalışmalar olarak görülmez. Yetkililer, bu yazılarda Sovyet ideolojisine aykırı bir düşünce veya milliyetçi bir eğilim ararlar. Özellikle onun savaş esirliği geçmişi de bu şüpheleri artırır. Böylece kendi kültürünü ve geçmişini korumaya çalışan bir insan, devlet tarafından kuşkuyla izlenen bir kişiye dönüşür.

Abutalip'in durumu, romanda kültürel kimlik ile devletin ideolojik beklentileri arasındaki çatışmayı gösterir. Aytmatov burada önemli bir çelişkiye dikkat çeker: Bir insan kendi halkının tarihini ve kültürünü korumak istediğinde bu çaba neden tehdit olarak görülmelidir? Abutalip'in hikâyesinde kültürel hafızayı korumak ile siyasi "milliyetçilik" arasında yapay bir bağlantı kurulması, bireyin kendi kimliğini özgürce ifade etmesini zorlaştırır.

Bu açıdan Abutalip'in yaşadıkları, yalnızca siyasi baskının değil, yerel kültürün ve tarihsel hafızanın merkezî ideoloji tarafından denetlenmesinin de bir örneğidir.

Ornek Sahne: Abutalip, çocuklarının zor şartlar altında büyümelerine rağmen kendi geçmişlerinden uzaklaşmamalarını ister. Onlara bildiği hikâyeleri anlatır, yaşadıklarını paylaşır ve halkının geçmişine ait bilgileri kayda geçirir. Çocuklarının yalnızca okulda öğrendikleri bilgilerle yetinmesini istemez; kendi ailelerini, geçmişlerini ve kültürel çevrelerini de tanımlarını önemser. Bu sahne, Abutalip'in kültürel mirası çocuklarına aktarma çabasını gösterir. Aynı zamanda onun yaptığı bu çalışmanın neden önemli olduğunu ortaya koyar: Geçmiş unutulduğunda yalnızca hikâyeler değil, insanların kendi kimlikleriyle kurduğu bağ da zayıflar.

Kimlik:

Mankurt

Romanda kimlik, insanın dili, hafızası, ailesi ve kendi kökleriyle kurduğu bağ üzerinden ele alınır. Aytmatov, özellikle mankurt imgesiyle geçmişinden ve kültüründen koparılan insanın kimliğini nasıl kaybedebileceğini gösterir. Mankurt, adını, ailesini, nereden geldiğini ve geçmişte yaşadıklarını hatırlamaz. Kendi geçmişini bilmediği için kim olduğunu da sorgulayamaz ve kendisine verilen emirlere karşı koymaz.

Nayman Ana'nın oğlunu bulduğunda ona adını, babasını ve geçmişini hatırlatmaya çalışması bu açıdan önemlidir. Oğlunun annesini bile tanınamaması, hafızanın kimliğin temel parçalarından biri olduğunu

gösterir. Nayman Ana için oğlunun geçmişini hatırlaması, onun yeniden kendisi olabilmesi anlamına gelir. Ancak hafızası tamamen silindiği için oğlunu bu geçmişe döndürmek mümkün olmaz.

Mankurt imgesi, romanda zorla asimilasyon ve kültürel kopuşla da ilişkilendirilebilir. Bir toplum kendi dilinden, tarihinden, geleneklerinden ve geçmişine ait bilgilerden uzaklaştığında kültürel bağlarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Bu nedenle mankurt yalnızca geçmişini unutan bir insan değildir; kendi köklerinden kopmuş insanın simgesidir.

Romanda kimliği korumak, geçmişini hatırlamakla başlar. Dil, aile, gelenekler, efsaneler ve kültürel hafıza bu kimliğin temel parçalarıdır. Aytmatov, mankurt üzerinden geçmişini unutan insanın yalnızca anılarını değil, kendi kimliğini de kaybedebileceğini gösterir.

Örnek Sahne: Sabitcan babası Kazangap'ın cenazesi için köye döndüğünde kendisini köylülerden farklı hisseder. Şehirde ve yatılı okulda büyüdüğü için bilim, teknoloji ve uzak dünyalarla ilgilenir; köyün geleneksel yaşamına ise yabancılaşmıştır. Babasının ölümüne üzülse de ağlamaz; kız kardeşi Aizada'nın açıkça yas tutmasını da anlamakta zorlanır. Cenaze hazırlıkları sırasında komşular yardım eder, Yedigey ise bütün işleri üstlenerek Kazangap'ın defniyle ilgilenir. Sabitcan ise bu çalışmaların dışında kalır ve adeta bir misafir gibi oturur. Yedigey'in Kazangap'ı Ana-Beyit'e gömmeye isteğini de gereksiz bulur. Ana-Beyit'in Kazangap ve ailesi için taşıdığı anlamı kavrayamaması, Sabitcan'ın kendi kültürel köklerinden ne kadar uzaklaştığını gösterir. Bu nedenle Sabitcan, romanda doğrudan bir mankurt olmasa da geçmiş ve gelenekleriyle bağını zayıflatmış insanın bir örneği olarak görülebilir.

Siyaset:

Siyasi Baskı

Romanda siyasi baskı, bireyin yaşamını, ailesini ve toplumla ilişkisini doğrudan etkileyen önemli temalardan biridir. Özellikle Sovyet döneminin katı bürokratik yapısı, insanların devlet karşısında ne kadar savunmasız kalabildiğini gösterir. Devletin şüpheli gördüğü kişiler kolayca sorgulanabilir, suçlanabilir ve ailelerinden uzaklaştırılabilir. Bu durum, insanların yalnızca yaptıklarına değil, söylediklerine ve yazdıklarına da dikkat etmek zorunda kalmasına neden olur.

Abutalip Kuttybaev'in yaşadıkları siyasi baskının en çarpıcı örneğidir. Savaş sırasında esir düşmüş olması nedeniyle zaten şüpheyle karşılanan Abutalip, çocukları için yazdığı metinler ve geçmişe ait bilgileri kaydetmesi nedeniyle yetkililerin dikkatini çeker. Yazıları "düşmanca" bulunur ve sorgulanır. Sonunda ailesinden ayrılır ve soruşturma sırasında hayatını kaybeder. Abutalip'in başına gelenler, siyasi baskının yalnızca bireyi değil, onun eşini ve çocuklarını da nasıl etkilediğini gösterir.

Yedigey ise bu baskı karşısında vicdanını ve adalet duygusunu korumaya çalışır. Abutalip'in ailesine yardım eder, çocukları korur ve onun suçsuz olduğuna inanır. Yıllar sonra Abutalip'in itibarının iade edilmesi için uğraşması, geçmişte yapılan haksızlığın düzeltilmesi yönündeki kararlılığını gösterir.

Ana-Beyit mezarlığının kapatılması da siyasi baskının kültürel boyutunu ortaya koyar. Yedigey'in Kazangap'ı atalarının yanına gömmeye isteğinin engellenmesi, geleneksel değerlere ve geçmişle kurulan bağa müdahale anlamına gelir. Böylece roman, siyasi baskıyı yalnızca devlet ile birey arasındaki bir çatışma olarak değil, insanın ailesi, kültürü, hafızası ve vicdanı üzerindeki baskı olarak da ele alır.

Örnek Sahne: 5 Ocak 1953'te Boroonduu istasyonuna gelen trenden üç görevli iner ve Abutalip'i sorguya çeker. Yazdığı metinleri alır ve onu çocuklar için "düşmanca yazılar" yazmakla suçlarlar. Yedigey onu savunmaya çalışsa da Abutalip trene bindirilerek ailesinden ayrılır. Daha sonra soruşturma sırasında hayatını kaybeder. Bu olay, devlet baskısının bir insanı ailesinden koparmasını ve suçsuz bir kişinin hayatını kaybetmesine yol açmasını gösterir. Yedigey'in yıllar sonra Abutalip'in itibarını geri kazandırmaya çalışması ise bu haksızlığa karşı verdiği mücadeleyi ortaya koyar.

Bilim:

Uzay

Romanda bilim ve uzay, insanın yeni şeyler öğrenme, bilinmeyeni keşfetme ve dünyasının sınırlarını aşma isteğini gösterir. Paritet uzay istasyonundaki kozmonotların uzak bir gezegende gelişmiş bir uygarlık keşfetmesi, bilimin ve teknolojinin ulaştığı noktayı ortaya koyar. Bu uygarlığın enerjisi, iklimi ve

yerçekimini kontrol edebilmesi, insanlığın gelecekte neler başarabileceği konusunda merak uyandırır. Sabitcan'ın bilime, teknolojiye ve uzaya duyduğu ilgi de romandaki modern dünyaya olan yönelişi yansıtır.

Bununla birlikte Aytmatov, bilimsel ilerleme ile geleneksel yaşam arasındaki farkı da gösterir. Yedigey'in Kazangap'ı Ana-Beyit'e gömmek istemesi sırasında yaşananlar bu açıdan önemlidir. Yedigey için Ana-Beyit sıradan bir mezarlık değildir; ataların yattığı ve geçmişle bağın korunduğu kutsal bir yerdir. Ancak bölgenin uzay çalışmaları nedeniyle kapatılması, Yedigey'in bu geleneği yerine getirmesini engeller.

Bu durum, romanda bilim ve teknolojiye karşı doğrudan bir eleştiri olarak görülmez. Asıl mesele, ilerleme adına insanların geçmişinin ve değerlerinin göz ardı edilmesidir. İnsan uzaya ulaşırken kendi köklerinden uzaklaşmamalıdır. Aytmatov böylece modern dünyanın sunduğu imkânlarla insanın geçmişine, ailesine ve kültürel hafızasına duyduğu bağlılık arasında bir denge kurulması gerektiğini gösterir.

Örnek Sahne: Yedigey ve köylüler, Kazangap'ı Ana-Beyit'e götürmek için yola çıkar. Ancak mezarlığa vardıklarında bölgenin uzay çalışmaları nedeniyle kapatıldığını öğrenirler. Yedigey için bu durum yalnızca bir mezarlığa girememe meselesi değildir. Kazangap'ı atalarının yanına gömemek, geçmişe ve geleneklere karşı büyük bir engel anlamına gelir. Uzay çalışmaları insanlığın bilimsel ilerlemesini temsil ederken, Ana-Beyit geçmişi ve kültürel hafızayı temsil eder. Bu karşılaşma, romandaki bilimsel ilerleme ile geleneksel değerler arasındaki gerilimi açık biçimde ortaya koyar.

İlişkiler:

Sevgi: Platonik / Romantik

Romanda sevgi, en çok Yedigey'in Zaripa'ya karşı duyduğu sessiz ve karşılıksız sevgi üzerinden anlatılır. Yedigey, Zaripa'ya karşı güçlü duygular besler; ancak bunları hiçbir zaman açıkça dile getirmez. Zaripa'nın Abutalip'in ölümünden sonra çocuklarıyla birlikte zor bir hayat sürmesi ve Yedigey'in de Ukubala ile evli olması, onun duygularını geri planda tutmasına neden olur. Yedigey için Zaripa'ya duyduğu sevgi, onunla birlikte olmak istemekten çok, zor zamanlarında yanında olmak ve çocuklarına destek vermek şeklinde ortaya çıkar.

Yedigey, Zaripa'nın çocuklarıyla yakından ilgilenir. Onların üzüntüsünü paylaşır, ihtiyaçları olduğunda yardım eder ve onlara hikâyeler anlatır. Deniz, uzak adalar ve başka yerler hakkında anlattığı hikâyeler, çocukların yaşadıkları sıkıntıları bir süreliğine unutmalarını sağlar. Yedigey'in sevgisini bu şekilde göstermesi, duygularını sözle ifade etmek yerine davranışlarıyla ortaya koyduğunu gösterir.

Yedigey'in Zaripa'ya olan sevgisi, Raymalı ile Begimay'ın ilişkisiyle de karşılaştırılabilir. Raymalı ve Begimay duygularını müzik aracılığıyla açıkça ifade ederken, Yedigey sevgisini sessizce yaşar ve kendini sınırlar. Her iki hikâyede de sevgi, toplumun beklentileri ve kişisel sorumluluklarla karşı karşıya gelir. Ancak Yedigey, kendi duygularından çok Zaripa'nın ve çocukların iyiliğini düşünür. Bu nedenle romanda sevgi yalnızca romantik bir duygu olarak değil, sadakat, fedakârlık ve başkasının iyiliğini düşünme biçiminde de gösterilir.

Örnek Sahne: Yedigey, Zaripa'ya olan duygularını açıkça söylemez. Bunun yerine onun çocuklarına yardım eder ve zor günlerinde yanlarında olur. Çocukların acısını kendi acısı gibi görür; onları avutmak için deniz, uzak adalar ve başka yerler hakkında hikâyeler anlatır. Zaripa ile karşılaştığı her an duyguları daha da güçlense de kendisini kontrol eder. Onun için önemli olan kendi duygularını yaşamak değil, Zaripa'ya ve çocuklarına zarar vermemektir. Böylece Yedigey'in sevgisi, sözlerden çok sessiz davranışlarıyla ortaya çıkar.

Dostluk

Romanda dostluk, insanların zor zamanlarda birbirine destek olmasını ve yaşanan sıkıntılara birlikte göğüs germesini sağlayan güçlü bir bağ olarak işlenir. Yedigey'in Kazangap'la dostluğu bunun en belirgin örneklerinden biridir. Boroonduu istasyonunda yıllarca birlikte çalışan iki adam, zaman içinde birbirlerine güvenen ve saygı duyan yakın dostlara dönüşür. Kazangap, Yedigey'den yaşça büyük ve deneyimli olduğu için onun hayatında yalnızca bir arkadaş değil, aynı zamanda kendisine yol gösteren bir büyüktür. Birlikte çalışır, bozkırın ağır koşullarına dayanır ve uzun yalnızlık günlerini paylaşırlar. Aralarındaki bağ, büyük olaylardan çok yıllar boyunca birlikte yaşadıkları bu sıradan ama zor günler içinde güçlenir.

Kazangap öldüğünde Yedigey'in gösterdiği kararlılık, dostluğunun derinliğini ortaya koyar. Arkadaşını Ana-Beyit'e gömmek için bütün engellere rağmen yola çıkar. Onun için Kazangap'ın son isteğini yerine getirmek yalnızca bir görev değildir; yıllarca yanında olmuş bir dosta karşı son borcudur.

Abutalip'le dostluğu ise farklı bir temele dayanır. Birlikte çalıştıkça birbirlerini daha iyi tanırlar ve aileye bağlılık, dürüstlük ve geçmişe duyulan saygı gibi ortak değerlerde yakınlaşırlar. Yedigey, Abutalip'in bilgisine ve halkının geçmişine ait hikâyeleri koruma çabasına değer verir. Abutalip haksız yere suçlanıp götürüldüğünde Yedigey büyük bir üzüntü yaşar. Yapılan haksızlığı unutmaz ve yıllar sonra onun adının temize çıkarılması için uğraşır. Abutalip'in ölümünden sonra Zariya ve çocuklarına sahip çıkması da dostluğunun onunla birlikte sona ermediğini gösterir.

Bu dostluklar, Yedigey'in sadakat ve sorumluluk duygusunu ortaya koyar. Romanda gerçek dostluk, yalnızca birlikte geçirilen güzel günler değil, zor zamanlarda yanında olmak, haksızlığa karşı çıkmak ve ölen bir dostun hatırasını yaşatmak anlamına gelir.

Örnek Sahne: Abutalip haksız yere suçlandığında Yedigey bu olayı unutamaz. Kumybel istasyonunda onun götürülüşünü izlerken arkadaşını savunmak ister, ancak o anda elinden bir şey gelmez. Yıllar sonra Ukubala'nın desteğiyle Alma-Ata'ya giderek Abutalip'in dosyasının yeniden incelenmesini ister. Elizarov'la görüşür ve arkadaşının suçsuz olduğuna dair bildiklerini anlatır. Elizarov davayı yeniden ele almayı kabul eder ve sonunda Abutalip'in itibarı iade edilir. Yedigey'in bu çabası, dostluğun yalnızca hatırlamakla kalmayıp arkadaşının hakkını savunmayı da gerektirdiğini gösterir.

Doğa:

Sarı-Özek Bozkırı

Sarı-Özek bozkırı romanda yalnızca olayların geçtiği yer değildir. Buradaki sıcak, soğuk, susuzluk ve uzun yollar insanların günlük hayatını doğrudan etkiler. Yedigey, Abutalip ve aileleri bu zor şartlar içinde çalışır, yolculuk eder ve yaşamlarını sürdürür. Bozkırın sert koşulları, insanların sabrını ve dayanıklılığını ortaya çıkarır. Aynı zamanda insanların zor zamanlarda birbirlerine destek olmalarını gerektirir.

Sarı-Özek her zaman sert ve zorlayıcı değildir. Bazen doğadaki küçük bir değişiklik bile burada yaşayan insanlar için büyük bir sevinç yaratır. Özellikle yağmur ve su, bozkırdaki hayat için ayrı bir önem taşır. Uzun süren sıcakların ardından yağın yağmur, hem toprağı hem de insanları canlandırır. Çocukların yağmurda oynaması ve insanların bundan mutluluk duyması, doğayla iç içe yaşayan insanların suya verdiği değeri gösterir.

Bozkırın genişliği ve yalnızlığı da romandaki insanların yaşamına yansır. İnsanlar bu zorlu coğrafyada çalışarak, birbirlerine yardım ederek ve doğanın şartlarına uyum sağlayarak hayatlarını sürdürürler. Bu nedenle Sarı-Özek, romanda yaşam mücadelesinin ve dayanıklılığın önemli bir parçasıdır.

Örnek Sahne: Uzun süren sıcakların ardından Sarı-Özek'e aniden yağmur yağar. Yedigey, çocukların su birikintilerinde oynadığını ve insanların yağmurun sevincini yaşadığını görür. Abutalip'in küçük oğlu Erme'yi kucağına alarak çevresini izler. Yağmurla birlikte bozkırda sular akmaya başlar, çocukların gülüşleri her yeri doldurur. Günlerce süren sıcakın ardından gelen bu yağmur, herkes için unutulmaz bir mutluluk anına dönüşür. Bu sahne, Sarı-Özek'te suyun ne kadar değerli olduğunu ve doğadaki küçük bir değişikliğin bile insanların hayatında nasıl büyük bir sevinç yaratabildiğini gösterir.

Hayvanlar ve Çevre

Romanda hayvanlar, Sarı-Özek'teki günlük yaşamın doğal bir parçasıdır. Karanar, Yedigey'in devesidir ve bozkırın ağır şartlarına dayanmasıyla öne çıkar. Güçlü ve inatçı bir hayvan olan Karanar, Yedigey'in işlerini yaparken ona hem yardımcı olur hem de zaman zaman onu zor durumda bırakır. Yedigey'in onunla ilişkisi, bozkırda yaşayan insanların hayvanlara ne kadar ihtiyaç duyduğunu gösterir.

Balık da romanda Yedigey'in günlük hayatındaki küçük ama anlamlı ayrıntılardan biridir. Yedigey'in Ukubala için nadir bulunan bir mersin balığı yakalamaya çalışması, eşine duyduğu sevgiyi ve onu mutlu etmek için gösterdiği çabayı gösterir. Bu olay, Yedigey'in ailesine olan bağlılığının günlük yaşamındaki basit davranışlarda da görüldüğünü ortaya koyar.

Ak kuyruklu kartal ise Sarı-Özek'in doğal yaşamını hatırlatan önemli bir hayvandır. Bozkırın üzerinde dolaşan kartal, insanların yaptığı işlere uzaktan tanık olur. Özellikle Ana-Beyit çevresindeki

sahnelerde kartalın varlığı, insanların cenaze hazırlıkları ve iş makineleriyle değiştirilmekte olan bu alanın doğal geçmişini hatırlatır.

Romanda insanlar, hayvanlar ve bozkır birbirinden ayrı değildir. Yedigey'in hayatı hem doğanın şartlarına hem de hayvanlara bağlıdır. Bu nedenle hayvanlar, hikâyenin doğal akışı içinde insanların yaşamına eşlik eden önemli unsurlardır.

Örnek Sahne: Yedigey ve beraberindekiler Ana-Beyit'e doğru ilerlerken bir ak kuyruklu kartal onları yukarıdan izler. Yedigey'in kırmızı tüylü köpeği devenin yanında ilerlerken kartal bir süre grubun üzerinde dolaşır. Daha sonra insanlar, bir zamanlar kartalın yuvasının bulunduğu kayalığa ulaşır ve burada Kazangap'ın cenazesi için hazırlık yapmaya başlar. İş makinelerinin bölgeye gelmesine rağmen Yedigey, cenazeyi geleneklere uygun şekilde defnetmekte kararlıdır. Kartal ise olup bitenleri uzaktan izledikten sonra bozkırın üzerinde uçup gider. Bu sahne, insanlarla doğanın aynı çevrede iç içe yaşadığını gösterir.